

INFORMACE O CHARTĚ 77

Listopad 1984

str.

Dokument Charty 77 č.18/84 - Dopsík CH 77 a VONS prezidentu republiky a SI k 60.narozeninám R.Battěka a zveřejnění jeho životopisu	1
Dokument Charty 77 č.19/84 - Otevřený dopis polským přátelům k zavraždění kněze J.Popieluszka	2
Sdělení VONS č. 395 - Trestní stíhání Zdeňka Kotrlého . . .	3
č. 396 - Případ Petra Adánka	3
č. 397 - Případ Jana Justa	4
č. 398 - Podmíněné propuštění Václava Soukupa .	4
č. 399 - Neuvedeno	
č. 400 - Souhrnné sdělení o případech sledovaných VONS	4
č. 401 - Trestní stíhání Jar. Švestky.	12
č. 402 - Trestní stíhání katol.kněze M.Nemétha	12
č. 403 - Obžaloba Tomáše Konce, Branislava Borovského a Alojze Gabaje	13
č. 404 - Zatčení tří křesťanů z církve bratrské	13
č. 405 - Trest. stíhání P.Jaroslava Novosada. .	13
Otevřený dopis nizozemského Iniciativního výboru za osvobození Rudolfa Battěka prezidentu ČSSR.	14
Konference Mezinárodní federace pro lidská práva.	14
Společné prohlášení nezávislých obránců míru NDR a ČSSR . .	15
Jana Sternová: Pět let od smrti Františka Kriegla	16
Dopis Jana Simsy tajemníkovi pro věci církevní.	17
Smrt Valerije Marčenka	19
Fejeton Ludvíka Vaculíka "Říční výletní loď	20
V samizdatu nově vydáno.	21
Kritický komentář Jaroslava Mezníka k dokumentu Charty 77 Právo na dějiny	22

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina
signatářů Charty 77

Anna Šabatová, Anglická 8, Praha 2

**vzident ČSSR dr. Gustáv Husák
prezident Socialistické Internacionály**

Již více než 4 roky je vězněn významný český socialistický aktivista hnutí za lidská práva ing. Rudolf Battěk, mluvčí Charty 77 a člen VONS: provinil se takto svými občanskými postoji a důsledným bojem za dodržování platných českých zákonů. Nezdory rozhořčení naší i mezinárodní veřejnosti nad jeho "případem" nejenže nebyl propuštěn, ale počátkem roku 1984 byl dokonče přeřazen do příštějších podmínek politické izolace. Přes svůj věk - dnes se dožívá 60 let - a vážnou chorobu má strávit ve vězení ještě 13 měsíců a po propuštění bude další 3 roky vystaven tzv. "ochrannému dohledu". Podle dosavadních zkušeností s uplatňováním tohoto dohledu u politických vězňů (v jejichž případech je už sám o době absurdní) se bohužel musíme obávat, že půjde fakticky o domácí vězení, v mnoha případech těživější než vezení skutečné. Odsouzený je totiž vyděšen téměř neomezené a naprostě nekontrolované svévoli policejních orgánů, které rozhodují jak o detailních podmínkách jeho života, tak o tom, kdy je zapotřebí ho znova poslat do vězení, protože podle jejich mínění podmínky ochranného dohledu v něčem porušil. Přitom v případech polit. vězňů nejenže nejsou respektovány jejich oprávněné rodinné, sociální a kulturní potřeby (jak to vyžaduje zákon o ochranném dohledu, jinak velice pochybný), ale policejní svévoli jsou automaticky postihováni rodinní příslušníci odsouzených a celé jejich okolí. Nebýt zde přece není cílem zákonem deklarovaná resocializace údajného provinilec, nýbrž neopak jeho vydělení ze společnosti, zpřetrhnání všech jeho sociálních vazeb.

Naléhavě proto apelujeme na prezidenta republiky, aby použil svých pravomocí a zbytek trestu ing. Rudolfa Battěka zruši. Takové rozhodnutí by bylo nejen výsostně humanitním aktem, ale současně alespoň částečnou neprevrou zjevných krivd, ke kterým v Battěkově případě došlo - a bez nápravy krivd není ozdravění poměru v naší společnosti vůbec myslitelné. Apelujeme také na celou světovou veřejnost. Speciálně pak žádáme o podporu ty politiky, jimž je Rudolf Battěk názorově blízký a jejichž hlas by mohl příslušné rozhodnutí významně ovlivnit.

V příloze zveřejňujeme životopis Rudolfa Battěka, který bliže seznámuje a jeho osobou, dílem i občanským úsilím a objasnuje i podrobnosti jeho politického pronásledování.

Praha 2. listopadu 1984

dr. Václav Benda
mluvčí Charty 77

Jiří Ruml
mluvčí Charty 77

Jana Sternová
mluvčí Charty 77

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Čs. liga pro lidská práva, člen Mezinárodní federace pro lidská práva
Ing. Rudolf Battěk,

který letos 2. listopadu oslaví ve vězené své šedesátiny, patří k předním představitelům sociální opozice a hnutí za lidská práva v Československu. R. Battěk je silný člověk. Určujícím rysem jeho osobnosti je hluboký pocit odpovědnosti, pramenící z jeho mravního založení a intenzivně pěstované spirituality. Tato odpovědnost prolíná jeho úvahami, politickými a literárními texty i praktickým jednáním. Její neodmyslitelnou součástí je Battěkův originální a laskavý humor.

Ing. R. Battěk pracoval do r. 1969 v Socialistickém ústavu ČSAV. Zkoumání společenské odpovědnosti jedince ho vedlo k zájmu o filosofické otázky a k poznávacímu sledování politiky, k níž Battěk přistupuje především z etických pozic, jako humanista, demokrat a socialistický aktivista. Protože nevstoupil do KSČ, mohl se výrazněji politicky projevit až v demokratičtějších poměrech r. 1968. Uplatnil se jako čelný funkcionář odboru v ČSAV a stal se poslancem KRN ČNP. Podílel se také na rozvoji demokratické občanské iniciativy - Klubu angažovaných ne-členů (KAN), jehož byl místopředsedou.

V srpnu 1969, při 1.výročí vstupu voják Varšavské smlouvy do Československa, především R. Battěk oficiálním místem petici 10. politických a kulturních činitelů, v níž poukazují na nebezpečí normalizace pro vývoj společnosti. Za to byl zbaven poslanecké imunity a ve svých 45 letech poprvé uvězněn. Tehdy se ještě fakticky hlasovalo: je jedním z paradoxů tzv. konzolidace, že zatímco část ko-

laničtých poslanců v předsednictvu ČNR se vzepřela stranické kázni a hlasovala proti Battěkovi vydání, bylo potřebné většiny dosaženo poslušnými hlasy bezpartijních poslanců. Po 13 měsících byl bez soudu propuštěn a protože se nezměl vrátit do ČSAV, živil se jako noční hlídka. V prosinci 1971 byl tčen znova. Obvinění bylo rozšířeno o účast na vydání textu, informujícího občany o jejich zákonních právech při volbách, včetně práva nevolit. Bal odšouzen za podvracení republiky ke třem a půl letům vězení.

Jeho korespondence z ruzyňské věznice, později samizdatově vydaná pod názvem Eseje z ostrova, je výrazem neotřesitelné lidské důstojnosti tváří v tvář nespravedlnosti a přemoci - stala se první vlašovkou tohoto žánru, který se v následujících desetiletích v Československu nedobrovoltě velice rozhojnil.

Ani dlouhé věznění neodvrátilo R. Battěka od prosazování lidských práv a spravedlnosti. Jako jeden z prvních podepsal Prohlášení Charty 77 - občanské iniciativy, vycházející z ratifikace mezinárodních smluv o lidských právech čs. státem a dovolávajících se jejich důsledného dodržování. Se zkušenosťmi politického vězna byl zakladajícím členem VONS. Počátkem r. 1980 se stal mluvčím CH 77.

V politické oblasti se R. Battěk podílel na vzniku prohlášení Sto let českého socialismu, které znovupřipomíná ideální a cíle socialismu a srovnává je s nynější čs. skutečností. V r. 1978 spoluzaří skupinu nezávislých socialistů, která se hlásí k programu Socialistické internacionály. S představiteli ST udržoval písemný styk.

R. Battěk si získal v Československu, ale i ve značné části západoevropského soc. hnutí značnou autoritu. V červnu 1980 byl pod vyprovokovanou záminkou znova uvězněn (představa staršího vědce a zkušeného politika, který při chází sepsat protokol o krádeži svého vozu a při této příležitosti nebezpečně zaútočil na osazenstvo policejní stanice, musí připadat absurdní snad komukoliv jen ne orgánům čs. justice a státní moci vůbec) a po více než roční vazbě byl odšouzen pro podvracení republiky k odnětí svobody na sedm a půl roku. Při odvolání mu byl trest snížen na "pouhých" pět a půl roku; obě instance mu ovšem uhořily trest tzv. ochranného dohledu v trvání tří let. Jeho trestný čin (uložený trest odpovídá obvyklým sazbám za zvláště brutální znásilnění, zabití či podobné těžké kriminální delikty) spočíval podle soudu ve výměně korespondence s Bruno Kreiskym a Willy Brandtem, v účasti na činnosti CH 77 a VONS a ve spolupráci na sborníku O svobodě a moci. Původní záminkou uvěznění údajným napadením a zraněním policisty se soud zabýval jen zcela okrajově.

Během vazby a v prvních letech výkonu trestu se vážně zhorský Battěkův zdravotní stav: trpěl těžkými astmatickými záchvaty a byly důvodné obavy o jeho život. Přes značné úsilí světové veřejnosti mu nebyl trest přerušen. V té době byl R. Battěk ochoten odejít i do exilu. Jeho prvný charakter mu však nedovoľoval přistoupit na podmínky, které nepovažoval za slučitelné se svým postojetím, např. podat žádost o milost.

R. Battěkovi zbývá do konce trestu ještě 13 měsíců. Buď-li nucen tuto dobu strávit ve vězení, stane se jedním ze dvou čs. aktivistů za lidská a demokratická práva, kteří od r. 1968 za tuto svou činnost pobýli ve vězení plných 9 let. Ani pak nebude ovšem svobodným občanem, byť té nejposlednější kategorie, nýbrž bezprávným objektem tříletého ochranného dohledu, vykonávaného právě tím oddělením VB, které se kdysi ochotně propůjčilo k provokaci vůči němu.

Dokument Charty 77 č. 19/84

Otevřený dopis polským přátelům

S rozhořčením a odporem jsme při jali zprávu o únosu a zavraždění katolického kněze Jerzyho Popieluszka. Odsuzujeme jakýkoliv terorismus: je to akt slepého návisti, která popírá všechna práva i uznávané morální zásady a která se snaží zakrýt svou ubohost tím, že okolo sebe vrší těla nevinných obětí. Tím méně můžeme mlčet, je-li takovýto zločil spáchán v sousední zemi, s kterou nás úzce pojí davné kulturní tradice i obdobné osudy a politické zřízení. Je-li spáchán na člověku, který byl dobrým pastýřem stejně tak svým farářkům, jako stávajícím varšavským dělníkům a jehož názory na svobodu, spravedlnost

a společenskou solidaritu jecu neobyčejně blízké názorům našim. Nebot Jerzy Popieluszko nebyl žádnou nahodilou obětí, nýbrž mučedníkem své víry a pevného občanského postoje, který mu tato víra diktovala.

Je zajisté pozitivní, že pravděpodobní pachatelé byli dopadeni, že oficiální autority slibují jejich spravedlivé potrestání a důkladné vyšetření celého spiknutí. Známe však z vlastní skušenosti příliš dobré mechanismy moci v našich zemích, než abychom byli ochotni uvěřit, že by zde mohlo dojít k teroristické akci - navíc provedené příslušníky tajné policie - která by nebyla inspirována celkovým znevážením právního řádu a garantována silami mnohem mocnějšími. Poctivé vyšetřování, schopné poskytnout gikx jisté záruky do budoucna, se proto nesmí vyhnout veřejnému a rozhodnému posouzení širších souvislostí, včetně prošetření řady obdobných případů, které doposud zůstávaly v anonymitě.

Nenávistné úmysly se obvykle zvracejí ve svůj vlastní opak. Jsme proto přesvědčeni, že vražda kněze Popieluszka posílí duchovní odhadláni i morální autoritu polské katolické církve. že stoupencům Solidarity a společenskému osvobození vůbec dodá sil, aby nepodlehli ani provokacím, ani únavě. že i mnohým z těch, kdo byli jeho politickými a ideovými odpůrci, umožní nahlédnout, kudy vede hranice mezi národní svobodou a zotročením národa.

Věřící mezi námi se v první adventní neděli pomodlí za otce Popieluszka a za celý polský národ.

Praze 2. listopadu 1984

dr. Václav Benda
mluvčí Charty 77

Jiří Ruml
mluvčí Charty 77

Jana Sternová
mluvčí Charty 77

Václav Malý, katolický kněz, bývalý mluvčí Charty 77

Sdělení VONS č. 395 - Trestní stíhání Zdeňka Kotrlého

Ve sdělení č. 392 jsme informovali o tr. stíhání a uvalení vazby na ing. Petra Kozánka a o domovní prohlídce u manželů Kotrlých v Brně. Dne 15.10. 1984 bylo vyšetřovatelem StB z Brna kpt. JUDr. Karlem Veselym vystaveno usnesení, podle kterého je Zdeněk Kotrlý, invalidní důchodce, nar. 21.6.1945, bytem Brno, El. Machové 35, otec pěti dětí, trestně stíhán už od 25.9.1984 pro pokus poškozování zájmu republiky v cizině podle § 8/1 k § 112 tr.z., ačkoli měl dosud vyslýchán jako svědek v trestní věci ing. Petra Kozánka. V odůvodnění se praví, že "na základě zjištěných skutečností je dostatečně ověřněn závěr, že jmenovaný v srpnu 1984 předal ing. Kozánkovi literární publikace z tzv. Edice Petlice (jedná se o knihy Basic Czech - Zdeněk Rotrekli, Odchyt anděla - Ivanka Kotrlá, finor - Ivanka Kotrlá) se žádostí, aby je vyvezl při své cestě do Rakouska do zahraničí a tam je odeslal na adresu čs. emigranta Alexandra Tomského, kterou mu předal. Předané publikace jsou schopny svým obsahem poškodit zájmy republiky v cizině."

Zdeněk Kotrlý je vyšetřován na svobodě.

26. října 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 396 - Případ Petra Adámka

Dne 17. 10.1984 byl v NVÚ Valdice u Jičína propuštěn na svobodu Petr Adámek, nar. 8.4.1956 v Chebu, trvale bytem Klášterec nad Ohří, t.č. bez stálého bydliště, dělník, který si odpykal trest OS v trvání čtyř a půl roku nejprve ve II., později ve III. NVS, k němuž byl odsouzen v letech 1980 a 1981 krajinským soudem v Banské Bystrici a nejvyšším soudem SSR pro tr. činy opuštění republiky podle § 119 odst. 1 tr.z. a podvracení republiky podle § 98 odst. 1 tr.z.. Petr Adámek byl 17.4.1980 zadržen v Maďarsku, jímž cestoval bez povolení čs. úřadů; chtěl přitom přejít do Rakouska v úmyslu trvale vycestovat z Československa. Podvracení republiky se měl dopustit urážlivými výroky na adresu G. Husáka, V. Bilaka a V.I.Lenina, proti státnímu zřízení apod., které měl pronášet v cele věznice v Banské Bystrici, kde byl po zadržení v Maďarsku ve vazbě. Do trestu čtyř a půl roku zahrnul soud i předchozí nevykonaný trest 16 měsíců za tr. čin perušování donovní svobody. Petr Adámek bude nadále

droben oogramnému dohledu, který mu byl ře uložen už při dřívějších odsouzených. Na nákledech vazby a výkonu trestu - byl často v celodenně uzavřených odděleních či samovazbě - což mneí odsouzený dodatečně hradit: 50,-Kčs denně - dluží státu 21.000,-Kčs.

1. října 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 397 - Případ Jana Justa

Dne 29.4.1983 byl v hlavním líčení před okr. soudem v Jablonci n. Nisou (předseda senátu JUDr. Bohuslav Novák, soudci Olga Červovská a Miroslav Polák) odsouzen ke 14.měsíčnímu trestu odňtí svobody nepodmíněně pro tr. čin pobuřování, § 100/1 tr.z. dělník v závadě OI LIAZ Jablonec n. Nisou Jan JUST, nar. 16.10.1946, bytem Jablonec nad Nisou, ul. ČSLA 8/18. Údajný tr. čin měl spáchat tím, že se na svém pracovišti vulgárně vyjadřoval o polit. a hosp. poměrech v Česko-slovensku, o členech KSC a ústředních orgánech státu. Jeho trestní činnost byla podle názoru soudu prokázána četnými svědeckými výpovědi, učiněnými v přípravném řízení. Výši a nepodmíněnost trestu odůvodnil soud zejména tím, že Jan Just byl již v minulosti 3x trestán soudem pro tr. činnost kriminální povahy a v době páchaní tr. činnosti pobuřování byl ve zkušební době.

Jan Just, otec tří nezletilých dětí, byl po odpykání poloviny ze 14.měsíčního trestu propuštěn s tříletým podmíněným odkladem.

2. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 398 - Podmíněné propuštění Václava Soukupa

Dne 11.10.1984 byl podmíněně propuštěn z výkonu trestu odňtí svobody Václav Soukup, který byl v tr. věci proti Jenu Wünschovi a spol. odsouzen k trestu odňtí svobody v trvání tří let. Jak známo (viz Sdělení č. 293, 311, 312, 349), byl Václav Soukup, nar. 1.2.1959, bytem Maroldova 7, Praha 4, dělník, dne 12.11.1982 zadržen a 17.12.1982 odsouzen městským soudem v Praze ke třem letům OS pro tr. čin podvracení republiky podle § 98 odst.1 tr.z., které mělo spočívat v rozšiřování textů údajně naprátelských státnímu zřízení a v účasti na letákove akci solidarity s polskými dělníky; a pro tr. čin podílnictví na škodě majetku v soc. vlastnictví podle § 134/1 tr.z., který měl spočívat v jeho účasti na přechovávání odcizeného rozumněžovacího stroje Ormig. Městský soud v Plzni, který nyní Václava Soukupa podmíněně propustil z výkonu trestu, mu uložil ke splnění podmínky tříletou lhátku. V. Soukupovi, který by za normálního průběhu trestu byl propuštěn na svobodu 12.1.1985, byly tak podmíněně prominuty pouhé tři měsíce odňtí svobody. Po jeho propuštění zbývá ve vězení z původní čtyřčlenné skupiny už jen hlavní odsouzený Jan Wünsch, který bude při normálním průběhu výkonu trestu propuštěn na svobodu dne 2. 8. 1985.

4. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 399 - neuvedeno

Sdělení VONS č. 400 - Souhrnné sdělení o případech sledovaných

VONS k 6. listopadu 1984

Od svého 1. sdělení dne 24. 4. 1978 zpracoval a vydal VONS, který se v prosinci 1979 jak Čs. liga pro lidská práva stal i členskou ligu Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH), participující na práci OSN, 399 sdělení o případech policejní a soudní represe vůči jednotlivcům KK či skupinám osob s jejich přesvědčení či svědomí a pro jednání z nich plynoucí. Zabýval se výjimečně i jinými případy nespravedlivého stíhání, zvláště pokud se nepřímo týkaly jeho hlavního zaměření. Formou těchto písemných sdělení upozorňuje na jednotlivé případy kompetentní úřady i veřejnost.

Člany VONS jsou:

Ing. Rudolf Batták, Křížikova 78, Praha 8, tč. vězněn
 Otta Bednářová, Havelská 21, Praha 1
 Jarmila Běliková, Novovyskočanská 12, Praha 9
 dr. Václav Benda, Karlovo nám. 18, Praha 2
 Jiří Černý, Dřevářská 20, Brno
 dr. Josef Danisz, U Santošky 9, Praha 5
 Jiří Dienstbier, Podskalaká 8, Praha 2
 Karel Freund, Mánesova 90, Praha 2
 Václav Havel, U dejvického rybníčku 4, Praha 6 (Hrádeček 5, Vlčice, okr. Trutnov)
 Zbyněk Hejda, Nešporova 573, Praha 4-Háje
 Ivan Martin Jircus, Stará Říše 33, okr. Jihlava, tč. vězněn
 Ladislav Lís, Sosnová 84, okr. Česká Lipa
 ing. Jan Litomiský, Vyskytná 2, okr. Pelhřimov
 Václav Malý, Nad pomníkem 2, Praha 5
 Michal Matzenauer, Přemyslovská 8, Praha 3
 Dana Němcová, Ječná 7, Praha 2
 dr. Luděk Pacovský, Washingtonova 9, Praha 1
 ing. Pavel Reubal, Častrov 131, okr. Pelhřimov
 Jan Ruml, Kremelská 104/150, Praha 10
 Jiří Ruml, Kremelská 104/150, Praha 10
 dr. Gertruda Sekaninová-Cakrtová, Polná, okr. Jihlava
 Andrej Stankovič, Melantrichova 6, Praha 1
 Anna Sabatová, Anglická 8, Praha 2
 Petruška Sustrová, Kolinská 13, Praha 3
 dr. ing. Jakub Trojan, Mělnická 44, Neratovice
 Petr Uhl, Anglická 8, Praha 2
 Věra Vránová, Cimburkova 24, Praha 3

Do zahraničí se odstěhovali:

Zina Freundová, 53 B Florence Rd., London W4, (tel. 00-44-1-2630013)
 dr. Martin Hybler, 4 rue André Messager, Limoges, Francie (tel. 00-33-55-3333)
 Ivan Medek, Nattergasse 12/1/25, 1170 Wien (tel. 00-43-222-454113)
 Jaroslav Suk, P.Bergerov. 72, 752 49 Uppsala (tel. 00-46-18-404572)
 + Přemysl Jenýr ml., Svatopluk Karásek, Elzbieta Ledererová, Jiří Němec,
 Jan Pavelka, dr. Jan Tesař a Zdeněk Vokaty.

Styky VONS s Amnesty International, přidruženou organizací OSN a dalšími
 zahr. institucemi zprostředkovává člen AI prof.dr. František Janouch, Berg-
 orsvág 62, 18363 Táby, Švédsko, tel. 00-46-87-564828.

VONS vítá jakoukoli spolupráci a pomoc, zejména při zjištování jednotli-
 vých případů, i při podpoře postižených.

Pro naši práci jsou nezbytné zejména tyto údaje (pokud možno v úplnosti):
 - jméno a příjmení postiženého, datum narození, adresa, povolání (sociální
 postavení, i dřívější);
 - údaje o event. předchozím trest. stíhání a event. jiných postizích
 - údaje o rodině a jejím sociálním postavení (též počet a věk dětí)
 - fotografie postiženého (pokud možno negativ);
 - údaje o zahájení tr.stíhání (kým a jak, např. domov.-prohlídkou, její
 výsledky);
 - podrobná ofic. verze skutkové podstaty, případně stručné důvody tr.stíhání
 a popis jednání, za něž je postiženy de facto stíhán;
 - v jakém stádiu je tr. stíhání;
 - jméno obhájce a advokát. poradne.

V případě vazby navíc:

- oficiální důvody vazby, od kdy trvá, zdravotní stav vězněného a jméno a
 adresa příbuzného, s nímž je vězněný ve styku; adresu věznice.

V případě výkonu trestu tytéž údaje jako u vazby a navíc:

- maximum údajů z obžaloby a rozsudku;
 - výše trestu, NVS, kdy byl trest nastoupen (jde-li o nástup trestu z "volné
 nohy");

- za jaké tr. činy byl odsouzen (včetně označení podle tr.z. -paragraf i odst.
- kdo a kdy vše soudil (i jména soudců);
- podmínky ve výkonu trestu (izolace, prsc. zařazení, kázeňské tresty);
- adresa NVU včetně úseku, bloku apod.; jméno náčelníka NVU, event. vychovatele, vězení, lékaře apod..

Prosíme o poskytnutí opisu rozsudků, obžaloby, usnesení o zařízení tr. stíhání a jiných dílečích dokumentů, a jména vyšetřovaček, prokurátorů apod., o záznamy ze soudního jednání. Obracejte se na členy VONS, nejlépe přímo a osobně, ústně.

V tomto souhrnném sdělení jsme se propřehlednost omezili na výčet případů, které jsou aktuální. Rozdělili jsme je do tří skupin. V 1. jsou evidovány případy momentálně vězněných; v druhé těch, kteří jsou postuženi nově zavedenou formou represe = ochranným dohledem; a vě třetí jsou zařazeny aktuální případy podmíněných odkladů trestů nebo jejich zbytků a ty případy, u nichž je veden tr. stíhání na svobodě.

(Pokud není uvedeno jinak, značí "trest" nepodmíněný trest odňtí svobody a výkonem v I. NVS. Není-li uveden jiný právní předpis, jsou uvedené paragrapy z tr.z. Zkratky: OS - okresní nebo obvodní soud, MS - městský soud, KS - krajský soud, NVU - nápravně výchovný ústav, NVS - nápravně výchovná skupina, SNV +Sbor nápravné výchovy. V závorce jsou čísla sdělení VONS, týkající se daného případu.

I. VĚZNÍ

1. Oldřich Bašta, nar. 29.9.1958, Na Drážce 418, Pardubice, dělník. Dne 17. 2.1984 odsouzen OS v Pardubicích k 15. měs. vězení pro údajné výtržnictví podle § 202, ztěžování výkonu pravomoci veř. činitele podle § 156/a, útok na veř. činitele podle § 156/2 a hromobení rasy, národa a přesvědčení podle § 198/b po policejním zásahu proti koncertu neoficiální hudby v Kunraticích u Pardubic dne 17.9.1983. (366, 384)
2. Ing. Rudolf Batták, nar. 2.11.1924, bytem Křížíkova 78, Praha 8, myč výkladních skriní a sociolog, do r. 1969 poslanec ČNR a jeden ze zakladatelů KAN, nezávislý socialistický politik, mluvčí Carty 77, člen VONS. XXX V 70. letech byl celkem 3 a půl roku ve vězení. Dne 14.6.1980 zatčen pod záminkou vyššleného útoku na polici stu. Obviněn z útoku na veř. činitele a výtržnictví, bylo později překvalifikováno na ublížení na zdraví podle § 221. Dále pak hlavně stíhán pro údajné podvracení republiky podle § 98/1, 2 a, b za dopisy, adresované představitelům SI, za práci ve VONS a v Chartě 77 a za spolupráci na sborníku Č svobodě a mocí. Dne 28.7.1981 byl odsouzen MS v Praze k 7 a půl roku vězení ve II. NVS a 3 roky OD po výkonu trestu. Nejvyšším soudem ČSR při projednávání odvolání dne 8.10.1981 trest zkrášlen na 5 a půl r. Je vážně nemocen. Vězněn v izolaci v Ostravě: pošta 1. schr. 28, 701 26 Ostrava. (12, 13, 41, 63, 74, 115, 140, 189, 195, 227, 260, 275, 349).
3. Ing. Antonín Dobner, nar. 4.7.1950, bytem Zelenohorská 49, Plzeň, topič Metrostavu v Praze. Zatčen 27. 4.1983 a dne 5.10.1983 odsouzen OS v Plzni ke 2 letům vězení pro údajné poskozování zájmů republiky v cizině podle § 112, pro údajné snižování vážnosti prezidenta republiky podle § 103 a pro přečin podle § 3/1c zák. 150/69 Sb. První dva body obžaloby byly uznány na základě obsahu jeho soukromé korespondence, třetí po evidentním odposlouchu telefonních hovorů. (336, 344, 349)
4. RNDr. Miklós Duray, nar. 18.7.1945, bytem Jaskový rad 161, Bratislava, geolog Doprastavu Bratislava. Je zastáncem práv maďarské národnostní menšiny. Tr. stíhání pro údajné pobuřování podle § 100 zahájeno v červnu 1982 bez uvalení vazby. Dne 10.11.1982 po domovní prohlídce uvězněn z podvracení republiky podle § 98/1, 2 za údajné zaslání článků o právech národnostní k publikaci v exilových časopisech. V lednu a únoru 1983 bylo hlavní líčení pokaždé odloženo na neurčito a v únoru 1983 byl dr. Duray propuštěn z vazby. Tr. stíhání zastaveno nebylo. Dne 10.5.1984 na něj byla znova uvalena vazba a byl dále obviněn z údajného poskozování zájmů republiky v cizině podle § 112 a údajného šíření poplašné zprávy podle § 110,

čehož se měl dopustit tím, že v zahraničí publikoval články o omezení práv menšiny zaváděnou školskou reformou. Aktuálně opět trestně stíhan pro podvracení republiky podle § 98/1, 2. (317, 327, 349, 375)

5. Jiří Gruntorád, nar. 21.9.1952, bytem Vítězného února 4, Praha 2, dělník, signatář CH 77. V r. 1980 byl tři měsíce ve výkonu trestu - obviněn a od souzen pro údajné držení zbraně bez povolení. Celý případ byl uměle vykonstruován. Dne 17.12.1980 byl znova zatčen a obviněn z podvracení rep. podle § 98/1, jehož se měl dopustit především samizdatovým rozšířováním beletrie (m.j. Seiferta a Hrabala) a materiálů Charty 77. Dne 9.7.1981 odsouzen ke 4 rokům ve II. NVS a k 3 rokům následného OD. Toto opatření - OD - bylo u polit. vězně tohoto typu uloženo vůbec poprvé u Gruntoráda. V NVÚ Míkovice byl vystaven neustálému šikanování, které vyústilo v další kr. stíhání dne 7.4.1983 pro údajné křivé obvinění podle § 174. Došlo k němu poté, co byl zbit příslušníkem SNV a podal si stížnost. Podle posudku vezení lékařů prý jeho zranění neodpovídá údajům v podané stížnosti. Proto byl odsouzen 4.6.1984 OS v Liberci k dalšímu trestu 14 měsíců ve III. NVS. V odvolacím řízení KS v Ústí n. Labem tento rozsudek zrušil a věc vrátil OS v Liberci, který dosud nerozhodl, odročiv 2x hlavní líčení: naposled dne 5.11.1984 na 10.12.1984. V tomto řízení mu nadále hrozí trest až 3 roky. Již v říjnu 1983 byl soudně přeřazen do III. NVS. Trest vykonává v NVÚ Valdice. (225, 256, 276, 349, 377)
6. František Hanzlíček, nar. 30.10.1949, bytem Třebízského 1240, Kraslice, okr. Sokolov, vodárenský dělník, v Karl. Varech. Odsouzen 31.1.1984 OS v K. Varech k 10 měs. vězení pro údajné křivé obvinění vyšetřovatelů VB z fyzického a psychického nátlaku při vyšetřování jiného případu. (366)
7. Ing. Petr Hauptmann, nar. 7.6.1948, bytem Kláneviceká 705/5, Praha 9, samostatný odborný referent na intendanční základně ústř. spávy fed. min. zahr. obchodu. Dne 4.10.1982 emigroval do NSR, dne 7.12. téhož roku se z rodinných důvodů vrátil do ČSSR. 12.10.1983 po opětovných výsleších uvězněn a 9.2.1984 odsouzen MS v Praze k 10 letům vězení v II. NVS a k zákazu činnosti ve státních orgánech na 5 let pro údajné tr. činy opuštění rep. podle § 109/1 a vyzvědačství podle § 105/2, kterého se měl dopustit tím, že v době pobytu v NSR podal při výsleších informace o svém předchozím zaměstnání, jejichž obsah pokládal za irrelevantní. (391)
8. Kamil Hönisch, nar. 8.3.1964, bytem Gagarinova 384, Pardubice, dělník; 17.2.1984 odsouzen OS v Pardubicích k 8 měsícům vězení za údajné výtržnictví podle § 202/1, ztěžování výkonu pravomoci veř. činitele a útoku na veř. činitele, jehož se měl dopustit při policejním zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic dne 17.9.1983. (366, 384)
9. Ivan Jirous, nar. 23.9.1944, bytem Stará Říše 33, okr. Jihlava, teoretik umění a umělecký vedoucí hudební skupiny Plastic People, signatář CH 77 a člen VONS. V letech 1974, 1976 a 1978 odsouzen a vězněn pro údajné výtržnictví. Tak byla kvalifikována jeho umělecká činnost, jako např. pořádání koncertů a proslovů na výstavě. V poslední době pracoval jako zedník v místě svého bydliště. Tam byl 10.11.1981 znova zatčen a obviněn již po čtvrté z výtržnictví podle § 202/2, jehož se měl dopustit údajnou účastí na vyděvání a rozšířování samizdatového kult. časopisu VOKNO. V průhledné snaze případ kriminalizovat byl rovněž obviněn nedovolené výroby a držení omamných prostředků podle § 187/1. Spolu s F. Stárkem, M. Hybkem a M. Fričem odsouzen 9.7.1982 OS v Chomutově ke 3 a půl roku vězení v III. NVS a ke 3 letům následného OD. Je vězněn ve Valdicích. (307, 309, 349).
10. Stanislav Kolář, nar. 15.11.1955, bytem Husova 126, Dvůr Králové n. Lab., okr. Trutnov, dělník. 13.3.1975 zatčen pro údajné vyzvědačství spolu s V. Procházkou, A. Kunrtem a J. Hettlerem byl v dubnu 1976 vysílen vojenským soudem v Příbrami odsouzen ke 13 rokům vězení ve III. NVS a třem letům následného OD. Delikt měl spočívat v tom, že těsně před pokusem odeslat z republiky bez povolení čs. úřadů vedení vesnické hospodě s místními obyvateli řeči o tamních kasárnách a jejich osazenstvu (obsahovaly v kraji všeobecně známá fakta), z čehož bylo vykonstruováno, že chtěl těchto informací využít po útěku do ciziny. Vězněn ve Valdicích. (222, 349)

11. Ing. Petr Kozánek, bytem Palackého 178, Kyjov, okr. Hodonín. Je od 24. 9.1984 ve vazbě v Brně-Bohunicech pro údajný pokus poškozování zájmů rep. v cizině, jehož se měl dopustit tím, že hodlal do Rakouska převést některé samizdaty: šlo o poezii Ivanky Kotrlé a Zdeňka Rotreklá. (392, 395)
12. Antonín Kunrt, nar. 12.6.1947, bytem Kačice 183, okr. Kladno, zedník. Zatčen 21.5.1975 a spolu se S. Kolářem, Vl. Procházkou a J. Hettlerem od souzen pro údajné vyzvědačství vyšším vojenským soudem v Příbrami k 10. letům vězení ve II.NVS a ke tříletému následnému OS. Jeho vina měla spočívat v tom, že se svými spolužákovníky besedoval ve vesnické hospodě o místních kasárnách a jejich osazenstvu, což byla fakta v kraji všeobecně známá. Na začátku r. 1983 byl soudně přeřazen do I.NVS; trest vykonává v NVU Plzeň-Bory. (222, 349)
13. René Matoušek, nar. 13.7.1951, bytem Vrchlického 318, Liberec 13, zaměstnanec DP Liberec. Zatčen 24.2.1983 a dne 3.8.1983 od souzen pro údajné pobuřování podle § 100/1 a,c OS v Liberci k 18 měs. vězení za autorství a rozšířování letáků s polit. obsahem. Za otevřený dopis adresovaný ÚRO a odeslaný do zahraničí byl R. Matoušek od 27.11.1983 nově trestně stíhan pro pokus o poškozování zájmů rep. v cizině. Vězněn v NVU Plzeň-Bory. (357)
14. Miroslav Nový, nar. 27.9.1929, bytem Řezáčova 70, Brno, inv. důchodce, ník signatář CH 77, 27.2.1984 od souzen OS v Novém Jičíně k 15. měs. vězení pro údajný pokus poškozování zájmů rep. v cizině a pro poškození devizového hospodářství, jichž se měl dopustit tím, že posílal do ciziny dopisy a pokoušel se z vlastních prostředků finančně se zajistit v začátcích pobytu v zahraničí po připravovaném legálním vystěhování se z ČSSR. (365)
15. Ladislav Ševec, nar. 15.7.1959, bytem Bezručova 29, Brno, dělník. 1979 od souzen k 9 letům vězení v II.NVS pro přípravu nedovoleného opuštění rep. a pro pokus o zavlečení vzdušného prostředku do ciziny. U obou uvedených tr. činu nedočkoval ani k pokusu o jejich realizaci. Obsahem tr. spisu jsou v podstatě pouze výroky "pachatelů" v hospodě. (124, 125, 195, 349).
16. Zdeněk Šibr, nar. 24.1.1957, bytem Bělehradská 314, Pardubice, dělník. 17.2.1984 od souzen OS v Pardubicích k 1 roku vězení pro údajné výtržnicování, ztěžování výkonu pravomoci veř. činitele a pro útok na veř. činitele po policejním zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic. (366, 384).
17. Stanislav Urbánek, nar. 27.5.1965, bytem nám. Míru 640, Zruč n. Sázavou, dělník. 17.2.1984 od souzen OS v Pardubicích k 10. měs. vězení pro údajné výtržnicování, ztěžování výkonu pravomoci veř. činitele a útoku na veř. činitele po policejním zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic 17.9.1983. (366, 384).
18. Petr Vojáček, nar. 8.2.1961, bytem Žleby 284, okr. Kutná Hora, dělník. 17.2.1984 od souzen OS v Pardubicích k 1. roku vězení pro údajné výtržnicování, ztěžování výkonu veř. činitele a útoku na veř. činitele po polic. zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic 17.9.1983. (366, 349, 384).
19. Milan Vyháněk, nar. 23.5.1961, bytem Hnátnice 229, okr. Ústí n. Orlí. dělník. V r. 1980 byl vězněn na Borech pro pokus o opuštění republiky. Dále byl OS v Ústí n. Orlí. od souzen 3.6.1981 pro údajný tr. čin pobuřování, poškozování zájmů rep. v cizině a pro údajný přečin nedovoleného držení střelné zbraně k úhrnnému trestu 25 měsíců v II.NVS. Tr. čin měl spočívat ve vyvěšování letáků u nádraží v Letohradě a v korespondenci se zahr. rozhlasovými stanicemi. Dále souzen 3.2.1982 OS v Praze 2 pro křivé obvinění a křivé svědectví k dalším 18. měs. vězení v II.NVS za údajné lživé obvinění vyšetřovatele StB a svoji nepravdivou výpověď ve věci J. Gruntoráda. Je vězněn v NVU Minkovice. (185, 319, 349).
20. Jiří Wolf, nar. v r. 1952, - bez trvalého bydliště, dělník, signatář CH 77. Od 16.2.1978 byl od souzen ke 3 letům vězení pro údajné podvracení rep. Ve vězení byl soudně přeřazen do II. a nakonec do III. NVS a trest mu byl prodloužen o dalších 6 měsíců pro údajné křivé obvinění. Od 17.5.1983 znova vězněn pro údajné podvracení rep., které mělo spočívat především v tom, že J. Wolf poskytl rakouskému velvyslanectví v Praze zprávy

vu o poměrech v NVÚ Minkovice. Byl odsouzen MS v Praze 21.12.1983 k 6 letům vězení ve třetí NVS a ke 3 letům OD. Vězněn v NVU Valdice. (43, 50, 63, 69, 71, 80, 123, 176, 195, 219, 293, 339, 343, 349, 351, 356).

21. Pavel Wonka, nar. 23. 1. 1953, bytem Vrchlabí, U nemocnice 369, automechanik. 19.1.1984 odsouzen OS v Náchodě ke 14.měsícům podmíněně pro údajné rozkrádání majetku v soc. vlastnictví, pro údajné porušování povinností v provozu soc. org. a pro přečin podle § 3/2 zák.č. 150/69 Sb. 20.3.1984 změnil KS v Hradci Králové trest na nepodmíněný a dne 4.7.1984 byl Pavel Wonka zadržen a předán do výkonu trestu, do NVU Plzeň-Bory. (394)

22. Jan Wünsch, nar. 29.1.1957, bytem Nuselská 59, Praha 4, dělník, signatář CH 77. Zatčen 12.1.1982 a 17.12.1982 odsouzen MS v Praze ve spojení s pozdějšími soudními rozhodnutími ke 3 a půl roku vězení a k 2 rokům OD pro údajné podvracení rep. a pro údajné odcizení rozmnožovacího stroje Ormig. Podvracení rep. mělo spočívat v rezářování písavnosti - i materiálů CH 77 včetně účasti na letákové akci solidarity s polskými dělníky. Je vězněn v NVU Plzeň-Bory. (293, 311, 312, 349, 398).

II. O C H R A N N Ý D O H L E D

1. Ladislav Lis, nar. 24.4.1926, Peklo, Sosnová 84, okr. Česká Lipa, bývalý politik, nyní dělník, bývalý mluvčí CH 77, člen VONS. V r. 1978 dva měsíce ve vazbě pro údajné rozkrádání majetku v soc. vlastnictví. V r. 1979 vězněn od 29.5. do 22.12. pro údajné podvracení rep. - činnost ve VONS. Trestní stíhání v obou kauzách nebylo zastaveno. 5.1.1983 znova zatčen a obviněn z údajného pobuřování "tiskovinami pobuřujícího charakteru" a z přečinu podle § 3/1a zák. 150/69 Sb. pro údajné "odcizení dvou pytlů naloupané kuřecíku". Toto druhé obvinění bylo později staženo. 21.7.1983 odsouzen OS v České Lípě ke 14.měs. vězení a ke třem rokům OD. Je vážně nemocen. Propuštěn z vězení 5.3.1984 a při výkonu tříletého OD šikanován. 10.5.1984 znova zatčen a 23.5.1984 pro údajný přečin maření výkonu úředního rozhodnutí odsouzen k dalším 3 měsícům vězení v II.NVS přes nepodloženosť obžaleby. Nyní je na něm opět vykonáván OD a každodenní šikanování pokračuje. (12, 20, 34, 63, 90, 115, 118, 123, 156, 195, 216, 230, 332, 337, 349, 360, 363, 372, 374).

2. Ing. Jan Litemíský, nar. 19.8.1943, bytem Vyskytná 2, okr. Pelhřimov, agronom, signatář CH 77 a člen VONS. 17.2.1981 odsouzen KS v Českých Budějovicích ke 3 letům vězení a 2 rokům OD pro údajné podvracení rep., jehož se měl dopustit činnosti ve VONS. Propuštěn 18.2.1984. Je podrobен OD, který má drasticky stanovené podmínky: musí pobývat v příkázaném místě, jímž je obec Vyskytná a nevzdalovat se z něho bez souhlasu orgánu konajícího OD. Tento souhlas byl dosud vydán jen proto, aby J.L. mohl chodit do práce a v neděli na bohoslužbu do sousední vsi (nikoli však do blížšího Opatova, kam patří do sboru a kam chodil před zatčením). Povolení navštívit bratra v Praze během dovolené mu bylo odmítnuto. J.L. je podroběn i dalším omezením: 4x týdně, a to i v sobotu a v neděli, se musí hlásit v okresním městě, příslušnici VB vstupují do jeh domu apod. (162, 169, 175, 204, 212, 236, 285, 318, 349, 358).

3. František Stárek, nar. 1.12.1952, bytem Šlikova 24, Praha 6, dělník, signatář CH 77. V r. 1976 odsouzen ke 4 měsícům podmíněně na 2 roky v kampanataři CH 77. V r. 1978 znova zatčen proti Plastic People pro údajné výtržnictví. 10.11. 1981 znova zatčen a opět obviněn z výtržnictví, jehož se měl dopustit vydáváním a rozšířením semizdatového kult. časopisu VOKNO. 9.7.1982 společně s I.Jirousem, M. Hybkem a M. Fričem odsouzen, a to k 2 a půl roku vězení v II. NVS a k 2 letům OD. Od propuštění na svobodu 10.5.1984 se nad ním vykonává OD.

III. V T R E S T . R Í Z E N Í N A S V O B O D Ě

• Branislav Borovský, nar. 1964, z Bartislavy, studující chemicko-technické fakulty SVŠT. 12.12. 1983 zatčen na čs.-polských hranicích v oblasti Popradu a převezen do vězení v Tarnowě v Polsku. 19.4.1984 eskortován do vazby v Košicích a odtud 31.8.1984 propuštěn. Trestní stíhání pro ohrožování devizového hosp. však pokračuje. Ve skutečnosti se zajímal o polskou náboženskou literaturu. (354, 371, 386).

- Tomáš David, nar. 12.5.1959 (?), bytem v Olomouci, sanitář. Od 28.4.83 trestně stíhan pro pobuřování, jehož se měl dopustit účastí na vedení parodické divadelní hry v uzavřené společnosti. 3.7.1984 odsouzen OS v Olomouci k 8 měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).
- ? Lenka Dlouhá, nar. 17.2.1964, bytem Svitávská 56, Chrazenice, okr. Pardubice, dělnice. 17.2.1984 odsouzena OS v Pardubicích k 15.měs. vězení podmíněně na 3 roky pro údajné výtržnictví, ztěžování výkonu pravomoci veř. činitele a pro útok na veř. činitele po polic. zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic 17.9.1983. (366, 384).
- 4. Drahomíra Fejtlová, nar. 7.12.1927, bytem M.Pujmanové 280, Trutnov, provozárka krkonošských Interhotellů, v důchodu. Zatčena 2.3.1983 po domovní prohlídce a obviněna z pobuřování pro šíření neofic. vydávané literatury. Ve vězení v Hradci Králové vážně onemocněla, v květnu 1983 byla propuštěna. 10.5.1984 odsouzena OS v Trutnově k 1 roku vězení podmíněně na 3 roky. (320, 349, 373, 390).
- 5. Alojz Gabaj, nar. 1960, z Bratislav, dělník Vodohosp. staveb. Zatčen 12.12.1983 s Branislavem Borovským (viz bod 1.), s nímž vězněn propuštěn a nadále trestně stíhan. (354, 371, 386).
- 6. Dr. Jozef Jablonický, nar. 1933, bytem Višňová 9, Bratislava. Od zač. května 1981 trestně stíhan pro údajné podvracení rep. v souvislosti s případem "franc. kamionu". V srpnu 1984 dále Šikanován. (250, 349, 388).
- 7. Josef Jenošík, nar. 14.1.1957, bytem v Olomouci, sanitář. Od 21.4.1983 trestně stíhan stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 18. měsícům podmíněně na tři roky. (347, 379, 380).
- 8. Jan Jemelka, nar. 3.5.1953, bytem v Olomouci, malíř. Od 28.4.1983 trestně stíhan stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 6.měsícům podmíněně na 1 rok.
- 9. Jan Just, nar. 16.10.1946, bytem Jablonec n./Nis., ul. ČSLA 8/18, dělník. Odsouzen 29.4.1983 OS v Jablonci n.N. ke 14.měsícům vězení pro tr. čin pobuřování za údajné vulgární výroky o poměrech. Z výkonu trestu podmíněně propuštěn, zbytek trestu odložen na zkušební dobu tří let. (397).
- 10. Josef Kajnek, nar. 18.4.1949, bytem Řehákovova 256, Kutná Hora, katol. kněz. Od 16.3.1984 trestně stíhan pro údajné naření státního dozoru nad církvemi a nábož. společnostmi podle § 178, jebž se měl dopustit promítáním diapozitivů s nábož. obsahem dětem v sakristii. 18.7.1984 odsouzen OS v Ústí n. Orl. k 6.měsícům podmíněně na 1 rok. (367, 383).
- 11. Jan Keller, bytem Zbytov u Jimramova, okr. Žďár n. Sázavou, duchovní českobratrské církve evangelické. Koncem listopadu 1983 obviněn podle § 178 a 1.1.1984 zbaven státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti. Důvodem trest. stíhání i ztráty souhlasu je organizování týdenního setkání evangelické mládeže ve farním objektu v obci Zhořec. (350).
- 12. Tomáš Konc, nar. 1963, z Bratislav, student strojní fak. SVŠT. Zatčen 12.12.1983 s Branislavem Borovským (viz bod 1.), s nímž vězněn, propuštěn a nadále trestně stíhan. (354, 371, 386).
- 13. Pavel Kvapil, nar. 8.5.1965, bytem v Olomouci, studující. Od 28.4.1983 trestně stíhan stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 6.měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).
- 14. Marie Kvapilová, nar. 27.3.1951, bytem v Olomouci, vychovatelka. Od 28.4.1983 trestně stíhána stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzena na 1. rok podmíněně na 18 měsíců. (347, 379, 380).
- 15. Jan Mokrý, nízk ze Šumperka. Odsouzen OS v Šumperku k 12.měsícům podmíněně na 3 roky podle § 178, protože pořádal rodinná sezení s náboženským obsahem. (340, 362).
- 16. Jaroslav Onletal, nar. 19.12.1952, bytem v Olomouci, dělník. Od 28.4.1983 trestně stíhan, stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 17. měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).

47. Ludmila Poláková, nar. 11.7.1918, bytem Lochmanova 585, Ústí n.Ořeš. katechetka v duchodou. Stíhána a odsouzena spolu s J.Kajnečkem (viz bod 10), k 8 měsícům podmíněně na 1 rok. (367, 383).
18. Vladimir Procházka, nar. 8.12.1956, Kačice 161, okr. Kladno, dělník. V dubnu 1976 odsouzen vyšším vojenským soudem v Příbrami pro údajné vyzvědačství k 11. letům vězení v II. NWS a k tříletému OD. Bělkt měl spočítat v tom, že se St.Kolářem, J. Hettlerem a A. Kunrtem, kteří byli odsouzeni spolu s ním, vedli ve vesnické hospodě debatu o tamních kasárna a jejich osazenstvu, v hovorech se objevila i všeobecně známá fakta. V lednu 1984 byl podmíněně propuštěn. Zbytek trestu - zhruba 3 roky a 11 měsíců z původních 11 let - mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu 5 let. (222, 349).
19. Jan Pukalík, u maz Štolecova 20., Brno, invalidní důchodce. Od 11.5.1984 trestně stíhan pro pobuňování, protože údajně mýšlenky shromažďoval podpisý pod protestní petici proti rezemistenci jaderných zbraní v ČSSR. (369, 378)
20. Václav Soukup, nar. 1.12.1959, bytem Maroldova 7, Praha 4, dělník. 12.1.1982 zatčen a 17.2.1982 odsouzen MS v Praze ke 3 rokům vězení a 2 rokům OD pro podvrácení rep., jež mělo spočívat v rozšířování textů nepřátelských státnímu zřízení; a pro podílnictví podle § 134/1; obě činnosti vykonával spolu s Janem Wünckhem (viz bod 22. II. části tohoto sdělení) ej. 11.10.1984 byl podmíněně propuštěn a zbytek trestu - zhruba 3 měsíce - mu byl odložen a na zkušební dobu tří let. (293, 311, 312, 349, 398).
21. Ivan Šimáček, nar. 4.2.1964, bytem v Olomouci, studující. Od 28.4.1983 trestně stíhan stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 6. měsícům podmíněně na 1. rok. (347, 379, 380).
22. Jiří Šnajdr, ze Šumperka. Odsouzen spolu s Janem Mokrym (viz bod 15) k 10.měsícům podmíněně na 3 roky. (340, 362)
23. Tomáš Vážan, nar. 7.2.1951, bytem v Olomouci, geolog. Od 28.4.1983 trestně stíhan stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 18 měsícům podmíněně na 3 roky. (347, 379, 380).
24. Jana Vážanová, nar. 19.12.1952, bytem v Olomouci. Od 28.4.1983 trestně stíhána stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzena k 10.měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).
25. Svatopluk Viktorín, nar. 16.7.1957, bytem Olomouc, dělník. Od 28.4.1983 trestně stíhan stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 10.měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).

U následujících osob trvá stav trest. řízení, jak byl popsán v souhrnném sdělení č. 349:

Jiří Mazanec a František Pometlo - oba podmíněny odklad trestu, lhůta končí 30. 9. 1985. (324, 331, 334, 346, 349).

Rudolf Smahel - trvá podmíněný odložený zbytek trestu, lhůta končí koncem listopadu 1985. (159, 273, 349).

Dalších 25 osob je trestně stíháno na svobodě, resp. trestní stíhání přírodi nim nebylo zastaveno, stav stejný jako ve sdělení č. 349:

Jarmila Bělíkové, Ivan Bystrík, dr. Josef Danisz, Josef Dolista, Jiří Hájek, ing. Ivan Havel, Olga Havlová, ing. Karel Holmek, Jaromír Hořec, ing. Miroslav Jáchym, dr. Zdeněk Jičínský, Eva Kantúrkové, František Kubíček, dr. Miroslav Kusý, Václav Malý, dr. Jaroslav Mezník, Alois Moc, Jiří Müller, Štefan Podolinský, Jan a Jiří Rumlovi, Jiřina Šiklová, Jiří Tůma, Milan Šimečka a Aleš Zlámal.

Otta Bednářová a Václav Havel mají trest ze zdravotních důvodů přerušen.

X. X. X. X. X. X.

V tomto sdělení nejsou uvedeny případy dalších 170 osob, jimiž se VONS zabýval, kde však byl trest již vykonán nebo tr. řízení bylo zastaveno. V průběhu posledního roku jsme o řadě případů informovali, dodatečně uvádíme, že:

dne 23.10.1984 vyprášela pětiletá zkoušební lhůta, kterou MŠ v Praze uložil Daně Nemcové v procesu se členy VONS v r. 1979;

- na jaře 1984 bylo vyhověno žádosti o milost Heleny Abrahámové;
- po vykonání trestu byli propuštěni (kromě osb., o jejichž propuštění bylo vydáno sdělení:

začátkem r. 1984 Josef Wünsch po 1 roce vězení (293, 311, 312, 349)

2.4.1984 JUDr. Josef Frťška po 5.letech (326, 349)

24.5.1984 středoškolský profesor Vladimír Liberda po XX 20.měsících (322)

29.8.1984 měl být propuštěn RNB Br. Jiří Vitouš po 20.měsících, což nešlo
ověřeno (313, 340, 349)

25.10.1984 spisovatel Jaromír Šavrda po 25 měsících (47, 63, 897, 133, 195,
310, 315, 322, 349).

Z technických důvodů nebyla vzata v úvahu při zpracování tohoto sdělení
většina údajů ze sdělení VONS č. 335 až 343.

Mimo soudní represe

VONS během své činnosti informoval i o mimosoudních represivních zásazích. Jde o krátkodobá zadržení (většinou do 1 týdne), osobní a domovní prohlídky, různé druhy ponižování, bití, omezování svobody pohybu, střežení bytu a domu, pokoušání policejním psem, odcizování či poškozování věcí, fotografování, filmaření, poškozování pověsti a další. V této oblasti byly evidovány případy 402 osob, z nichž byly takto postiženy opakováně.

Přitom znova upozorňujeme, že VONS je v daných podmínkách schopen zaregistrovat a získat patřičnou dokumentaci jen ke zlonku případů soudní a mimosoudní represe.

8. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 401 - Trestní stíhání Jar. Švestky

Dne 17.7.1984 byl zadržen a v následujících dnech obviněn z tr. činu poškozování zájmu rep. v cizině podle § 112 tr.z. dřevorubec Jaroslav Švestka, nar. 20.4. 1942, bytem Boženy Němcové 39, 398 11 Protivín. Obviněný byl držen ve vazbě do 17.8.9.1984. Po skončení vyšetřování je dále trestně stíhan na svobodě. Trest. jednání se měl dopustit tím, že svému příteli Danielu Havránekovi "Sühlstr. 10, 85 Nürnberg 80 poslal do NSR poštou v březnu 1984 "dopise obsahující vymyšlené informace a tím se pokusil rozšiřovat nepravdivé zprávy o poměrech v republice." J. Švestka psal v průběhu r. 1984 text, vztahující se k Orwellově knize 1984, který nazval "Orwellův rok". Částí tohoto literárního pokusu pokud poskytoval svým známým a strany 43-49 poslal též svému příteli do NSR. Dopis se vrátil z NSR s razítky Německé spolkové pošty v poštované a zašpiněné obálce a ve sběrně nedoručitelných zásilek v Praze byl úředně otevřen. Trestní stíhání bylo zahájeno domovní prohlídkou u Jaroslava Švestky. Další prohlídka byla provedena v bytě jeho matky a bratra: Zdenky a Jiřího Švestkových v Praze 5 - Slivenci, Rubínová 419. Věc T VS 51/84 vyšetřovali npr. Milan Fichtner a npr. JUDr. Jan Simeček z odboru vyšetřování StB z Krajské správy v Českých Budějovicích, vazbu uvalil prokurátor krajské prokuratury v Č.Budějovicích pro.práv. Pavel Pilný; obžaloba má být podána k okr. soudu v Písku.

6. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 402 - Trestní stíhání katol. kněze Mateje Nemétha

Dne 14.9.1984 provedla StB domovní prohlídku na faře katol. kněze Mateje Nemétha, nar. 18.XI.1954, teď v Bratislavě, Klincová 22, přechodně farářní úřad Lipovník 151, okr. Rožňava, při níž bylo zabaveno velké množství nebožen. literatury. 3.10.1984 výnesl vyšetřovatel StB krajské správy SNS v Košicích npr. Peter Pör proti jmenovanému obvinění z přípravy k tr. činu pobuřování. V odůvodnění se převí, že z "nepříteleství k soci. společ. a stát. zřízení republiky od svého nástupu za správce fary Lipovníku v r.

1981 až dosud shromažďoval na faře velké množství různým způsobem rozmaniožených písemných materiálů a publikací, z nichž část byla vydána v kapit. cizíne a jejichž obsah je zaměřený proti soc. zřízení, s cílem rozšířovat je mezi čs. občany a zároveň tyto materiály písemně zpracovávat do ucelených částí v myslu s jejich obsahem veřejně seznamovat široké formy čs. občanů a využívat v nich nepřátelskou náladu proti republice a jejím chráněným zájmům."

O tendenci tohoto způsobu vyšetřování svědčí zamítnutí stížnosti M. Neméha proti obvinění podepsané krajským prokurátorem v Košicích JUDr. Jániem Simkem, kde se praví, že "přihlášuje k výpovědím svědků Michala Jičáka a PhDr. Jána Dovca, z kterých vyplývá, že obviněný ve funkci duchovního dlouhodobě odmítal respektovat příslušné právní normy a projevoval nepřátelský vztah k soc. společnosti a stát. zřízení republiky, existuje odůvodněný závěr, že obviněný písemnosti rozmaniožoval a chtěl je rozšířit mezi věřícími s cílem poboučit věřící proti soc. zřízení". Je vyšetřován na svobodě.

8. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 403 - Obžaloba Tomáše Konca, Branislava Borovského
a Alojze Gabaje

Tři mladí slovenští katolíci, zatčení na čs.-polské hranici propuštění v létě 1984 z vazby (viz sdělení č. 354, 371, 389), byli v srpnu obžalováni řeckokatolickým prokurátorem ve Staré Lubovni. V obžalobě se neuvádí vůbec překročení hranic, protože se vyšetřováním zjistilo, že obžalovaní překročili hranice neúmyslně, jen o 30 metrů, což není trestné. Obžaloba je vini z tr. činu porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou. Tomáš Konec byl mezi tím vyloučen ze strojní fakulty SUŠT a Branislav Borovský z chemicko-technické fakulty SUŠT v Bratislavě.

9. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 404 - Zatčení tří křesťanů z církve bratrské

Dne 12. října 1984 zadržela hlídka při kontrole ve Vranově nad Topľou na východním Slovensku Jána Juhaščíka ml., nar. 1963 a Rudolfa Sobanoše, nar. 1963, kteří při prohlídce zavazadlového prostoru vozidla našla větší množství biblí a jiné nábož. literatury v ruštině. 13.10.1984 provedlo 6 příslušníků StB domovní prohlídku v Hermanovecích v domě Jána Juhaščíka st., nar. 1932, při niž zabavili literaturu nábož. charakteru. Václav tři křesťané bratrské církve byli obviněni z přípravy tr. činu porušení předpisů o oběhu zboží s cizinou podle § 7/1 I § 124/1, za tr.z. Zároveň na ně byla uvalena vazba. Jsou drženi ve věznici v Košicích. Blížší okolnosti a údaje o daném případě nám nejsou zatím známy.

12. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 405 - Trestní stíhání P. Jaroslava Novosada

P. Jaroslav Novosad, nar. 6.8.1919, je již 20 let administrátorem farářem ūřadu v Hrobě, okr. Teplice. Po celou tu dobu pracoval se svými věřícími na záchraně kult. památek. Domníval se, že vhodnou odměnou věřícím bude, když jim umožní rekreační pobyt na farách v Moldavě a Mikulově. Pobyt si organizovali rodiče dětí sami. Při těchto rekreačích se nekonaly žádné bohoslužby ani náboženská výuka. O celou záležitost se začala zajímat bezpečnost a posléze církevní tajemník. Proto P. Novosad podal písemnou žádost církevnímu tajemníkovi dne 18.1.1984 o povolení pobytu rodičů s dětmi na farách. 9.2.1984 byla žádost zamítnuta a P. Novosad podal odvolání, na které doposud nebyl dostal odpověď. Nabídl tedy rodičům s dětmi pobyt na své rekreační chalupě Moldavě. 19.9.1984 zahájil vyšetřovatel VB kpt. JUDr. Miloslav Novotný z KS SNB Ústí nad Labem trestní stíhání pro tr. čin marnění dozoru nad církevními a nábož. společnostmi podle § 178 tr.z. Téhož dne byla provedena domovní prohlídka na chalupě v Moldavě bez přítomnosti majitele a náležedujícího dne rovněž bez přítomnosti P. Novosada - prohlídka na faře v Hrobě, ul. Rudé armády 14. V souvislosti s tímto případem byly vyslyšány dokonce děti bez

tomnosti svých rodičů, ba i bez jejich souhlasu. R. Novosad je vylíčán na svobodě.

13. listopadu 1984

VONS atd.

OTEVŘENÝ DOPIS

Iniciativního výboru za osvobození Rudolfa Battěka prezentu ČSSR

Pane prezidente!

Dne 2. listopadu bude Vašemu spoluobčanovi Rudolfu Battěkovi 60 let. Je od června 1980 vězněn - byl odsouzen na 5 a půl roku vězení. Byl shledán vinným podvracením republiky, jehž se měl dopustit v součinnosti s cizí mocí.

Je Vám známo, že dopisy, které R. Battěk napsal Willymu Brandtovi, Bruno Kreiskému a Olafu Palmemu, byly použity jako důkazy proti němu. Jeho přesobění ve VONS bylo shledáno za podvracení republiky.

Pane prezidente, zdravotní stav R. Battěka vzbuzuje obavy. Žádáme Vás, abyste učinil všechny kroky, aby R. Battěk mohl být u příležitosti svých 60. narozenin bezpodmínečně osvobozen. Tuto žádost posíláme nikoliv pouze z humanitárních důvodů, ale také proto, že osvobození R. Battěka by mohlo příznivě ovlivnit napjaté mezinárodní vztahy.

V dokonale úctě Iniciativní výbor pro osvobození R. Battěka:

La Bechersová z PPR - politická strana radikálů (odpovídá zhruba straně zelených v NSR, v parlamentu má 2 poslance)

Theo van Boven, profesor mezinárodního práva a bývalý spolupracovník komise pro lidská práva OSN v Ženevě

Ina Brouwerová, předsedkyně parlamentní skupiny Komunistické strany, která má v parlamentě 3 poslance

Andree van Es, předseda parlamentní skupiny levicových liberálů - 6 poslanců

Mient Jan Faber, tajemník mírového hnutí IKV

Wim Kok, předseda všeobecných odborů FNV

Ed Nijpels, předseda parlamentní skupiny křesť. demokratů - 45 poslanců

Joop den Uyl, předseda parlamentní skupiny sociálně dem. strany - 48 poslanců

Jiří Müller a Jaroslav Mezník, nezávislí socialisti, Brno, ČSSR

Dopis tedy podepsali předsedové parlamentních skupin jeném 143 poslanců; nizozemský parlament má 150 poslanců. Dopis dále podepsalo více než 200 představitelů nizozemského politického, kulturního a společenského života, z toho nimi i primátor Amsterodamu.

Tento otevřený dopis předali čs. velvyslanectví v Nizozemí 2. listopadu Joop den Uyl, Vert de Vries a Ina Brouwerové.

Dne 4. listopadu 1984 v 15,00 hodin se konalo v Amsterdamu shromáždění nazvané "60 let Rudolfa Battěka a město Praha". Zúčastnilo se ho na 300 lidí, vystoupili na něm Jana Beranová, která překládala do holandského Jareše Seiferta a Milana Kunderu; Jiří Gruša, Jaroslav Hutka a Karel Kyncl, který přednesl hlavní referát.

Z nizozemského tisku -aa

Konference Mezinárodní federace pro lidská práva

Ve dnech 17. a 18. listopadu 1984 se konala v Paříži konference Mezinárodní federace pro lidská práva FIDH, jejíž členem je od prosince 1979 i VONS, který pro účast ve FIDH přijal označení Čs. Liga pro lidská práva. FIDH je nevládní organizace, akreditovaná u OSN a Evropské rady. Pozvaná delegace VONS, v níž měli být Rudolf Battěk, Ivan Jirous, Ladislav Lis a Jan Litinský, se konference zúčastnit nemohla: jak známo, první dva jmenovaní členové VONS jsou již léta vězněni, druzí dva byli letos propuštěni z vězení, ale jsou podrobeni ponižujícímu režimu OD, který se od vězení příliš neliší. Proto se konference zúčastnili členové VONS, žijící v zahraničí, a to Martin Hybler z Limoges, Zina Freundová z Londýna a Jaroslav Suk z Upsaly. Čtvrtý pozvaný člen VONS Ivan Medek z Vídně se omluvil.

Ve FIDH je problematikou VONS pověřen advokát z Nantes, Charles-Henri de Choiseul-Praslin.

O průběhu konference, která byla tentokrát věnována problematice lidských práv v rozvojových zemích a problémům, které vznikají hosp. migraci, se ještě Átime. Zatím uvádíme, že Martin Hybler přednesl příspěvek o univerzalitě lidských práv a že členové VONS byli představeni franc. ministru spravedlnosti Robertu Badinterovi. Jednání konference se kromě tohož ministra zúčastnil i předseda ústavní rady a ministr zahraničních věcí. Učastníci konference byli 17.11. přijati franc. ministerským předsedou. Konference zvolila nové funkcionáře, jedním z místopředsedů FIDH se stal Ladislav Lis, člen VONS a jeden z aktivistů CH 77. L. Lis byl zároveň jmenován stálým zástupcem FIDH při OSN ve Vídni. Vzhledem k tomu, že žije trvale v Československu, nebude však zřejmě mocidlohu stálého zástupce u OSN přímo vykonávat.

T. A.

Společné prohlášení nezávislých obránců míruv NDR a ČSSR

Je tomu rok, co v obou našich zemích byly instalovány nové sovětské rakety. Tento krok měl přispět k vyrování nukleárních sil velmoci. V ofic. zdůvodnění se pravilo, že tak byl posílen mír. Ve skutečnosti však byl mír ještě více ohrožen a závody ve zbrojení pokračují. Tato výtka patří všem státům, které se připravují na novou světovou válku, své sousedy ohrožuje a často poručníkuje vlastní občany, kterým však nedovolí spolu rozhodovat o jejich vlastně jích, vpravdě životních otázkách. A tak dva další země - to tiž naše, se nejen staly základnou raketových střel, ale zvýšila se i pravděpodobnost nukleární odvety proti nim.

Protestujeme proto znova proti rozmístění a rozšířování raketových komplexů na našem území. Jsme tak solidární s mirovým hnutím na Západě, které ve svých zemích protestuje proti militarismu a atomovému zbrojení. Máme za to, že první a důležitý krok by mohl být tento: Žádné rakety od Uralu až k Atlantiku. Je ne přesvědčení spolu s polským, sovětským a maďarským nezávislým mirovým hnutím, že jederné zbrojení není příčinou soudobé mezinárodní krize. Dnešní stav je důsledkem praktik mocenské politiky, tedy prosazování vlastních, často sobeckých zájmů. Ten kdo uvažuje v pojmech "bloků" a "nepřátel", zmnožňuje pozitívý dialog. Kdo toleruje sociální nerovnost nebo ji dokonce prohluší, odpovídá hled a bídu. Kdo popírá důstojnost člověka jako jedince, kdo upírá svobodu minění, ten také nutně řeší národní a mezinárodní problémy násilím. Mír je nerozlučně spojen s dodržováním všech lidských práv. Chceme žít v otevřené, člověka respektující společnosti. Cesta k ní nevede přes kasárenské dvory, znečištěné životní prostředí, odpalovací rampy.

Češi, Slováci a Němci z NDR společně podpisují toto prohlášení na důkaz trvalého spojenectví a spolupráce. Tuto scunáležitost nemůže ohrozit žádný historický resentiment a žádná politická policie. Především nás spojuje tato myšlenka: Mír v Evropě a nukleární odzbrojení ve světě!

Vyzýváme nezávislá mirová hnutí a nezávislé občanské iniciativy, aby se k tomuto našemu prohlášení připojily.

Podepsání v NDR:

Bärbel Bohleyová Traudel Kulikowská
Antje Böttgerová Gisela Metzová
Martin Böttger Stefan Pickhardt
Werner Fischer Ulrike Poppeová
Elisabeth Gibbesová Jutta Seidelová
Sofja Havemannová Anne Quadorfová
Jena Kukotzová

v ČSSR:

Petr Cibulka Jaroslav Nezník
Jiří Dienstbier Anna Marvanová
Karel Freund Radim Palouš
Václav Havel Jan Ruml
Eva Kantůrková Anna Sabatová ml.
Jan Kožík Jar. Šabata
Ladislav Lis Petruška Sustrová
Václav Malý Petr Uhl

v Berlíně 22. listopadu 1984

v Praze 22. listopadu 1984

Jana Sternová:

PĚT LET OD SMRTI FRANTIŠKA KRIEGLA

Vzpomínám na setkání přátel při jejo 70. narozeninách. V tom období k nám jí z nás soustředovala Bezpečnost zvýšenou pozornost a jeden z prvních signatářů OH 77, doktor František Kriegel, byl přirozeně "poctěn" zájmem sledovacího vrchovatě. Po několik měsíců nás tehdy provázeli na každém kroku. Šli jsme na nákup, po ulici, do tramvaje - a oni za námi. Zpravidla dvojice mladých mužů, držící se na pár metrů za našimi zády. Tehdy v činžáku na Vinohradech, kde František Kriegel bydlel se svou ženou Riviou, pracovníci Bezpečnosti nutně své řady posilili a uspořádali představení až okázalé. Kdokoliv se k bytu přiblížil, byl vyzván k předložení občanského průkazu a přígní orgánové pak rozhodnými hlasy oznamovali veškeré vyčtené úfaje do mikrofonu, aby bylo zřejmé, že kdesi kdosi vše dále zařazovaná a následky zřejmě budou opět "nedozírné". A přesto - jaké množství lidí tehdy za Františkem přišlo. Klidně, s důstojnou, s odhodláním nedat se vyprovokovat. Jakou posilu jsme si tehdy vzájemně četli v očích! A přece mým nejsilnějším zájtkem z toho dne bylo něco jiného: množství dopisů, které se Františkovi slétly na stůl. Gratulace anglické, španělské, německé i italské a také stránky psané azbukou. Všechny ty jazyky František ovládal, předčítal upřímná přání, překládal je. A najednou bylo zřejmé, že tohle je důkaz především o tom, že ti lidé, kteří svá slova poslali ze všech koutů světa, rozumějí Františkovi. Bylo to i nesmírně povzbudivé. A nejen pro ten den narozenin, vlastně i pro dnešek.

Lidé povolenější jistě zhodnotí místo doktora Kriegla v dějinách této země a věru, ten úkol nebude snadný. Byl lékařem a politikem, jeho hluboký zájem soustředovala vysoká matematika i hudba a divadlo, měl přímé bojové zkušenosti z války ve Španělsku i v Čině, studoval nejrůznější filosofické směry, ale pro mně navždycky zůstane především laskavým, ohleduplným a moudrým člověkem. Každé setkání s ním zanechávalo v lidech i novou naději. Znal dokonale trpký úděl našeho národa uprostřed Evropy, utrpení desítek generací prostých lidí, kteří dlouhá staletí s ohromující kacískou posedlostí vnitřně nikdy neodvolali, byť mnozí pod silným tlakem okolnosti a ve strádání svých chráněných životů, pod knuteu vrchnosti zdánlivě ne "víru pravou" přistoupili. I pro ně měl pochopení. Nebot poučen historií věděl, že v této zemi se tyranům vždycky vládlo obtížně, že právě pod povrchem vynuceného souhlasu zde odevždy doutná odpor, nezničitelný a znova a znova připravený propuknout do činu. Věděl ovšem i to, že nejsilnější z lidí - vlastnímu strádání a ústrkům navzdory - odvolat nemohou. Aby pro tento čas i pro budoucnost byla vyznačena hranice. Patří k logice věci, že to byl právě doktor Kriegel, kdo v onom tragickém srpnovém čase osmašedesátého roku neodvolal. On jediný z unesených politiků! A kdyby už nebylo žádných dalších jeho činů - tento mu navždy zajistil v dějinách národa místo z nejčestnějších.

Myslím v těchto dnech i na Františkovu Rivu - i její osud je příznačný a otřesný. Když před časem ve sdělovacích prostředcích probíhal celý seriál o "lidech z Reportáže", čekali jsme i na pokračování, kdy hledání dosud žijících účastníků oné Tučíkovy historie dospěje i k Rivi Krieglové. Nedospělo. Přestože právě za přítomnosti Rivy a jejího prvního manžela došlo k Tučíkovu zatčení; výslovna zminka o "manželech Friedových" je přímo v Reportáži. Fried v koncentráku zemřel, Riva přežila s podloženým zdravím, v šestačtyřicátém se stala Kriegloveou. A znova pronásledování s kratičkými záblesky naděje - celý ten čas téměř 40 let, se zatím v vrcholem v podlém zabavení Františkova archívku pracovníky Bezpečnosti, v opakovaných a marných žádostech jeho ženy o navrácení písemnosti.

Před pěti lety, 5. prosince 1979, doktor František Kriegel zemřel. Bez žití, bez příbuzných. Ale kdesi na zeměkouli dosud žijí lidé, kteří jeho myšlenky znají, jeho památku ctí a jeho dílo povedou dál. Zhovu si připomínám tu oslavu 70. narozenin. Telegramy z celého Československa, i věty anglické, německé, italské a španělské. I tu azbuku.

Dopis Jana Šimšy,
duchovního českobratrské církve evangelické bez státního souhlasu, tajemní-
kovi pro věci církevní

Dr. Václav Bělohoubek

rajský tajemník pro věci církevní, Jihomoravský KNV
B r n o, Žerotínskovo nám. 1

Vážený pane tajemníku!

Pan senior Miroslav Rozbořil mi tlumočil Váš návrh, abych před rozhovorem o opětném uznání své způsobilosti k výkonu duchoveneké činnosti napsal vyjádření svého vztahu k synodní radě, nové orientaci, Janu Dusevi a VONS.

Na synodní radu naší církve se dívá jako na nejvyšší správní orgán naší církve, volený demokraticky synodem. Má na starosti vnější stránky společného života sborů sdružených v jednotlivých seniorátech a v době mezi synody reprezentuje celou církev.

Kritika pracovníků i orgánů církve ze strany kteréhokoli člena je základním rysem reformační církve, který ji odlišuje od pravoslavné a římsko-katolické církve. V římském katechismu Jana Křesťáka je to vyjádřeno v otázce č. 33: Když se však v církvi přece něco nesrovnařád se slovem Božím, kdo pak má právo se ozvat? K tomu má právo i povinnost každý, kdož se Pána Boha více bojuje než lidí.

Vnitřní bratrská kritika však nesmí přeruštатve vnější manipulaci postavení nebo pověsti synodní rady. V prosinci 1972 jsem se zúčastnil jako člen výboru Svazu českobratrského evang. duchovenstva jednání na MV ČSR. Dr. Jaroslav Hájek z ministerstva kultury mě na závěr jednání upozornil, že budu po vánočích zbaven souhlasu pro výkon duchoveneké činnosti (předseda a místo-předseda již byli). Navrhl mi však, abych na synodu vystoupil proti synodní radě s tím, že je nedostatečně normalizovaná. Návrh jsem dr. Hájkovi odmítl s odůvodněním formálním, kteří však mělo a má principiální charakter. Nemohl bych ani dnes ve srozumění s pracovníky státního orgánu postupovat proti orgánu vlastní církve.

Nová orientace byl název mého cyklu kázání v létě 1958 v Klášteře nad Dědinou. V něm jsem řešil poslední otázky života jako je vztah k nemoci, utrpení a smrti v duchu nové teologické orientace, jak jsme ji jako studenti poznali na bohoslovecké fakultě a v Akademické Amce. V roce 1958 totiž vyšla v Kalichu kniha J.L.Hremádky Evangelium o cestě za člověkem. V ní charakterizuje autor tuto orientaci: "Tato nová orientace teologická provedla a provádí nejpřísnější očistu skutečné viry od všech nánosů pověry, bohoslužebné magie, mytů a legend, od světových obrazů a názorů, do kterých bylo svědectví o svrchovaném slově Božím zasazeno. Tato teologie zavila posvátné tajemnosti, kultické nedotknutelnosti a dogmatické neomylnosti všechny lidské císeumné nebo stavební, archeologické doklady té cesty, po které šli vyznavači Hospodinovi od dob Abrahámových a na které pokračovali svědkové Ježíše Krista v apoštolském údobi církve.... Ale všechny tyto dokumenty jsou teologovi cenné, ano drahé, neboť ví, že jen jejich rozbořením a výkladem může se dostati k onomu nepostižitelnému aktu Božího sebeodhalení..." (str. 292n)

V též roce započala nejdříve mezi faráři v celé církvi teologická diskuse. Na radu jednoho laika jsme začali pro celý široký proud mezi duchovními i laiky uvědoměle používat výrazu "nováorientace" podle mého cyklu kázání, abychom zabránili mateucímu pochopení, jakoby šlo jen o mladou generaci a její snahu.

Byli jsme formováni prof. dr. J.L.Hremádkou, Rudolfem Ríčanem a zvláště pak prof. dr. J.B. Součkem a prof. Boženou Komárkovou, z vizi myslitelů pak Marzinem Niemöllerem a Karlem Barthem, kteří patřili ke starší generaci. Ze

osmилých na nás působil zvláště německý teolog Dietrich Bonhoeffer, který zahynul - podobně jako můj otec - v aktivním křesťanském odporu proti nacismu.

Po 12. letech našeho společného teoretického úsilí i pozitivní a vynalézavé práce ve sborech, při dialogu a spolupráci s tvořivými marxisty, a katolíky a s členy druhých protestantských církví u nás i v cizině, při účasti na

zinnosti mirovýho odboru Sazu duchovenstva (byl jsem zvolen plenářkou roku 1959 jeho členem) a pro spoluřešení závažných společenských problémů (rodný zákon) byla v Malém sociologickém slovníku, vydaném nakladatelstvím Svoboda r. 1970 charakterizována nová orientace takto: (v odstavci o československé církvi evangelické) "... V této církvi se střetává konzervativní teologický směr tzv. pietismu, orientující se na vnitřní náboženský a církevní život a uměle vydělující věřící z celkového kontextu společenského života, s pokrokovými teologicko-politickými koncepcemi (J.L. Hromádka), které navazují na die alektickou teorii švýcarského teologa Karla Bartha, nově chápou smysl náboženské viry a odmítají pojetí církve jako uzavřeného náboženského "ghetta". V mnichu směrech se pokouší tato moderní protestantská teologie asimilovat a přetvářet v protestantském duchu nejživotnější tendence současné kultury. Současně v této církvi vystupuje tzv. "nová orientace" (skupina 30-40 mladých teologů), která navazuje na myšlenkové úsilí J.L. Hromádky a klade důraz na jeho linii humanistickou (myšlenka "služby" křesťana hodnotám, které jsou společné lidem různého světového názoru." (Str. 37)

Je to formulováno marxistou, takže to může být základem dorození o tom, co nová orientace je, i když by bylo třeba formulace teologicky zpřesnit.

K nejvýraznějším představitelům nové orientace patřil Karel Trusina (1933-1978), který vyjádřil její směr a charakter velmi výstižně v článku Pozemské křesťanství a Křesťanské revue r. 1963 na str. 156-160. Jsem velmi vděčen za to, že se představil nové orientace podařilo prosadit do synodu r. 1963 myšlenku nově formulovat věroučné, etické, praktické i společenské zásady naší církve. Zúčastnili se práce komise pro tyto zásady za předsednictví J.L. Hromádky a za velmi aktivní účasti Boženy Komárkové. Komise po čtyřech letech práce předložila synodu r. 1966 text. Synod jej přijal jako zásady pro celou církev. Vyšly tiskem v r. 1968 a jsou plně zásadami mými.

Velice si vážím Jana Duse, nar. 1903, faráře staré generace, dlouholetého předsedy Sazu duchovenstva, pro jeho čestnou a přímou povahu, pro jeho vlivné a moudré farářské působení a kulturní a literární tvorbu. Jeho syna Jana Duse, nar. 1931, znám 37 let a během času se mi stal nejen přítelem, ale i "príbuzným" díky tomu, že je - stejně jako pan synodní senior - bratrancem mé manželky. Vždy jsem si cenil jeho smyslu pro teoretickou a vědeckou praci, kterou spojoval s usilovnou službou ve sboru v Chotiněvsi. Pro službu starým lidem v domově důchodců a pro úsilí umožnit v rámci platných zákonů dětem ve škole náboženskou výchovu byl nespravedlivě zbaven státního souhlasu. Byl jsem dvazem duchovenstva delegován, abych se ještě o dalšími představiteli církve zasadil o nápravu. Po jednání na ONV, na min. školství kultury a na KNV v Ústí nad Labem roku 1965 se Jan Dus po plně rehabilitaci mohl r. 1966 vrátit k duchovenské práci v Chrástu u Plzně.

V r. 1971 byl obviněn, že porušil zákony a byl zbaven státního souhlasu ještě před procesem a tedy neprávem. Byl pak pro šíření synodního prohlášení "Synod svému národu" - po velkém nátlaku mimosoudních orgánů odsouzen, ačkoliv nebyl členem synodu, který se na prohlášení usnesl, ačkoliv prohlášení neformuloval, nedal je tisknout, nerozesílal je ani nepublikoval v časopisech a novinách jako řada jiných občanů. Byl pak odsouzen s odkladem, který skončil r. 1973, ale nemohl se do duchovenské práce zatím vrátit.

Na Vysoko učenouji jeho otevřený a pravdivý vztah k představitelům církve a státní správy a jeho neochvějně zdvořilou a právnickou formu, s kterou vede korespondenci. Jsem mu věcen i osobně, že informoval řadu osobností z kulturního i církevního života o mých problémech a pokoušel se mně pomoci, když jsem byl stíhan a pak ve výkonu trestu. Členem VONS nikdy nebyl, ani není, ani s ním nespolupracuje.

Je velká škoda nejen pro církev, ale i pro celou společnost, že začín není možno, aby pracoval na fakultě nebo ve vědeckém ústavě plně ve svém vědeckém bohu, jímž jsou dějiny a literatura Starého zákona.

VONS je několik občanů, kteří zveřejnili nezištně svá jména a adresy a bez jakýchkoli postranních úmyslů se obracejí čestně a otevřeně na prokuratury, soudy, správy věznic, na naši i světovou veřejnost v případech, kdy se domnívají, že se nepostupuje podle zákona nebo když mají důkazy, že stíhání, soudy, výkon trestu, popřípadě mimosoudní postupy probíhají v rozporu s našimi

mi zákony, k niž od r. 1976 patří i mezinárodní pakty o občanských, lidé-
kých a hosp. právech.

V členech VONS vidím lidi poslušné biblických přikazů k zastavání se věz-
ňů a pronásledovaných, ač jsou mezi nimi i lidé, kteří se nehlásí k židové
říkvi, popřípadě se hlásí k ateistickému nebo filosofickému humanismu.

Velmi mě povzbudilo to, že čelný představitel ÚV KSČ Jan Pojtký důrazně
11. září 1984 v Brně prohlásil, že čím dál tím více nám bude záležet na tom,
co se o naší republice v Evropě a ve světě říká. Psané zákony, jako jsou
Ústava, trestní zákon, procesní řád, je nutno dodržovat. Doslova řekl, že
je nesmysl soudit faráře za to, že shromažďoval děti na faře.

Osobně jsem VONS vděčen za to, že mi pomohl uchránit zdraví a možná život,
když jsem byl v r. 1979 bez jakéhokoli obvinění zadržen, byla u mne provedena
domovní prohlídka bez řádného rozhodnutí prokuratury (GP dala svůj dode-
tečný souhlas až po složitím jednání celkem za 36 dnů). Neměl jsem možnost
řádné obhajoby, obhájce mne mohl po měsíci navštěvovat jen za předpokladu,
že nebudeme věc probírat meritorně, odvolání napsal a podal sám v rozporu
s mým křesťanským přesvědčením, trestní spis jsem si mohl pročítat jen for-
málně a kratičce, mým odvoláním se odvolací soud vůbec nezabýval, všechny
listiny mi byly zabaveny apod.

Díky VONS se mé postavení v ~~xx~~ prodlužované vazbě (předsedkyně senátu vrá-
tila obžalobu jako zcela nepodloženou) lepšilo přes mou změněnou pracovní
schopnost, chladovou alergii a následky operace ledviny v r. 1975, i mé po-
stavení ve výkonu trestu bylo snesitelné. Vděčím VONS za své zdraví a
zvláště za lidskou solidaritu, kteru tito statutární lidé prokazují členům
rodin postižených a prokázali i mé rodině. Možná, že měl VONS vliv i na
rozhodnutí MS v Brně, který dne 27. 2. 1982 zcela zahladil mé odsouzení.

Vážený pane tajemníku! Pokusil jsem se vyjádřit upřímně můj vztah k
otázkám, které jste navrhl. Očekávám, že mé vyjádření nyní povede k
otevřenému rozhovoru.

V Brně 10. listopadu 1984

S pozdravem

Jan Šimša
pracovník VÚMÚH Brno, Volfsova 12, Brno

IX

SMRT VALERIJE MARČENKA

Dne 7. října 1984 zemřel na selhání ledvin ve věku 37 let ukrajinský spi-
sovatel Valerij Marčenko v leningradské vězenské nemocnici.

Valerij Marčenko začal slibnou kariéru spisovatele v r. 1970, po absolvování
Kyjevské univerzity v oboru ukrajinské a ? filologie. Brzy se
stal pravidelným přispěvatelem Literární Ukrajiny a jiných kulturních časo-
pisů. Současně ho fascinace jazykem a kulturní tradicí vedla k tomu, aby
vyzýval vládu k politice respektující kulturu neruských národností v SSSR.
V jeho životě nastal náhlý zvrat, když jako mnoho intelektuálů jeho genera-
ce byl obviněn z ukrajinského nacionalismu, v úneru 1973 zatčen pro "anti-
sovětskou agitaci a propagandu".

Strávil 6 let v pracovním táboře s přísným režimem v permcké oblasti a
dva roky ve výhnanství v odlehlejší vesnicí v sovětské střední Asii.
Ironií osudu v této době napsal jsou nejzajímavější esej Dops dědečkovi.
Marčenkův děd Michajl byl historikem, který se stal prvním sovětským rekto-
rem lvovské univerzity v r. 1947. Ve svém dopise, který nebyl nikdy ofici-
álně publikován, mu vyčítal, co způsobil svou služebnosti prorusifikaci
ukrajinské kultury.

Zdraví V. Marčenka se zhoršilo během vězení a když se 1981 vrátil do Ky-
jeva, trpěl chronickou nefritidou a hypertenzí. Jeho žádost o léčení v
Itálii byla 1982 úřady zamítnuta. V r. 1983 byl znova uvězněn a obviněn
z "antisovětské agitace a propagandy", tentokrát pro dopisy a prohlášení,
které psal v době svého předešlého věznění. V době přeličení v březnu 1984
byl V. Marčenko již těžce nemocen. Přesto ho soud odsoudil k 15 letům

řezení a vykunanství a byl poslán do tábora se zvláštním režimem Perm 36-1.

V náležavém prohléšení k celému světu vyjádřile Amnesty International své nejhodnotě obavy z toho, že byl odsouzen k nejdelšímu možnému trestu v prac. tábore s nejhoršimi podmínkami. Valetij Marčenko zemřel o 7 měsíců později.

(Podle Briefing Paper č. 172 z 10.10.84
Index of Censorship, London)

Ludvík Vaculík:

Brífový významní nově

(fejeton)

Ať nikdo nemyslí, že mít radost z Nobelovy ceny je jednoducé! Pominu veřejné rozpaky úřadů a koncesovaných spisovatelů. Mluvím o nás a našich intimních rozpacích, jimž by se švédští akademikové i divili. Samozřejmě máme radost: já, polovina mých přátel a většina Seifertových čtenářů, jichž je více než čtenářů jiné poezie u nás.

On to našukl sám ~~ky~~ laureát, když v poděkování vzpomněl svých zemřelých přátel: proč ne oni? Něl bych znát to švédské odůvodnění, abych mohl uvažovat jemně, jak umím, ale to nebylo u nás otištěno. Tak si zhruba myslím, že český národní básník Jaroslav Seifert dostal zaslouženě Nobelovu cenu proto, že je to dnes. Švédská akademie jako by vytušila nebo se dozvěděla, že už velice potřebujeme nějaké povzbuzení a nebylo hnednější osoby, na niž se mohla vykonat. Taktéž ostatně svůj osud přijal i sám potrefený.

Česká literatura měla či má mnoho spisovatelů na Nobelovu cenu pro Čechy: možná i pět. V době Karla Hynka Máchy (1810-1836) však Alfred Bernhard Nobel (1833-1896) sotva četl poezii. Nápadným kandidátem byl Karel Havlíček Borovský (1921-1956), ale nevím, zda by si Švédsko dovolilo k mocnému tehdy Rakousku, co si dovolilo k bezmocnému dnes Československu. Krom toho, existovala-li už akademie, neměla ještě ty peníze! Prvním českým spisovatelem, jenž se mohl s Nobelem potkat, byl Otakar Březina (1868-1929), a ten dokonce mezi kandidáty byl! Jenže umřel. Stejnou smůlu měla Švédská akademie s Karlem Čapkem (1890-1938). Obě poloviny mých přátel proto ocenují hlavně včasnost jejího činu. Nebot kdyby se zas opozdila - komu, musí-li to už být Čech?

Tak se dnes v Praze - krom otázky, co si starý pán počne s tolika penězi - mluví o tom, kdo by to mohl či měl být místo něho či kdyby ho nebylo. Pří polovička mých přátel míní, že Václav Havel (1936), jiná přišla na Milana Kunderu (1929) a třetí vyslovila jméno Bohumila Hrabala (1914), o němž však není jistota, že by se opovážil cenu přijmout. Diskuse zas ukazuje, jak jsou ženy neschopny mužsky dobrosrdečné objektivity: ze spisovatelek - Eda Kriesová (1940) a Lenka Procházková (1951) - žádná nepřiznala Nobelovu cenu té druhé, nebo v nejhorším Evě Kantůrkové (1930). Divný návrh má můj přítel básník Petr Kabeš (1941): navrhuje znova Otakara Březinu (1868-1929). Oč reálněji uvažuje dobrý a milý přítel Ivan Klíma (1931): podle něho bych Nobelovu cenu měl dostat já (1926)! To věká má dvě nesplnitelné podmínky: musel bych rychle něco připsat, a žádal bych tu cenu v dynamitu.

Ale česká literatura má dnes ještě jedno dělení: co naši kolegové a přátelé v exilu, bez jejichž pomoci by se naše roztříštěné ctižádosti nesoustřídily v rozumný návrh? Co oni tam asi myslí a cítí? Hm! Ocenuju sebeoběť Milana Kundery (1929) v Paříži i Pavla Kohouta (1929) ve Vídni, i skromnou cílevědomost jiných. Myslím na letošní šedesátiny Josefa Škvoreckého v Torontu a Ivana Diviše v Mnichově, chápnu zdušený hněv Oty Filipa (Die Zeit z 19.10.1984) nad tím, že jeho nakladatelství Fischer nesepsalo

předstihu se Seifertem smlouvou; a čtu v duchu, co z Bonnu do Prahy píše Jiří Gruša příteli Petru K. (1941): "Mohě to být ty, blbče! Čas letí, nechlastej a piš!" A slyším - já te slyším: "Teraz je to zas na třicet rokov v riti!" Tak od Waldkraiburgu ke Stockholmu vzdychá slovenský historik Ján Mlynárik, který už dlouho doporučuje, aby za Čechy dostal Nobelovu cenu Slovák: Dominik Tatarka (1913).

"Tak co je nového, ale dobrého?" ptal se pokašdě Jaroslav Seifert. Dobrého nového nevěděl jsem nikdy nic, leda že zas už se někde rozpísuje jeho knížka a já jdu poprosit o podpis titulních listů. Podpisoval mi jich i 50 jednou, bianco. Odhaduju, že Morový sloup vyšel v Petlici a dalších trojopisných edicích aspoň v tisíci exemplářích! Když jsem u něho byl před pěti lety, naposledy, byl nápadně neklidný. Tukli jsme si červeným a on neštastným hlasem náhle výrkl: "Pošlyte, chtějí mi vydat Deštník z Piccadilly! Není to blbý, když jsem to dřív dal vám?" Odpověděl jsem, že je to naopak výborné: účelem Petlice bylo přece zmářit zamlčování autora.

V lednu 1981 jsem se na dva dny octl jen v kalhotách bez pásku a v kožili bez vázanky v těsné místnosti, kde seděli už dva: starší instalatér, jenž tu neholen a zachmuřen už druhý den vrtěl hlavou nad tím, že i přidržení vlastní manželky počítá se za znásilnění; a temperamentní mladík, jenž etřídavě lítal po cele a pak se hnoutil na kavalec a s hlavou v dlaních úpěl: "Takovej vůl! Já jsem takovej vůl, je tohle možný?" V opilství se k s kamarádem vlamil do tabákového kiosku, kamarád utekl a jeho teď čeká něco těžšího než trest: rozhodnutí o svém charakteru. Když jsem zvěděl jejich příběhy a slušelo se, abych řekl svůj, mládel jsem, až se mě mládenec, unavený výbědem do budoucna, zeptal: "Vy jste tu proč?" - "Podepsal jsem návrh, aby Jaroslav Seifert dostal Nobelovu cenu." Ticho - pakinstalatér zvedl těžkou hlavu: "Seifert - ten básník?" Kývl jsem. Mládenec pomalým krokem, tedy jindří než když myslel na proklaté kuřivo, přešel celou, zastavil a řekl: "Tetínek kouřil z dýmky

vždy večer, než šel spát.
Vidím ho z měchuřinky

do dýmky tabák cpát..... tenhle Seifert?"

A co se těch peněz týče, polovička mých přátel doufá, že básníka proboha nenapadne dát je na nějaký veřejně ušlechtilý účel, kteří má ji správně platit zbrojící státy; druhá polovička se obává, aby je nedal prozaicky svým dětem. Petr Kabeš (1941) řekl, že jen z úroků by starý básník mohl založit vlastní cenu pro mladší, 40-50 leté. Eda Kriesová (1940) skepticky řekla, kdyby prý si aspoň koupil říční loď, a Lenka Procházková (1951) dodala, to že by bylo moc hezke: pozval by na ni plno holek a v bílém oblečku se slameným kloboučkem udělal si zas jednou pěkný výlet.

Já (1926) říkám, to když udělá, ale i když to neudělá, všichni se mu už právem s úctou cpeme na loď.

listopad 1984

V SAMIZDATU NOVĚ VÍMLO....

Roger Scruton: Smysl konzervatismu, 271 stran, přeloženo z anglického orig., vydaného v r.1980. Autor, jeden z předních britských teoretických politiky a vydavatel Salisbury Revue, se v tomto svém stejném díle pokouší uceleně vyložit a obhájit podstatu konzervatismu jako politického a lidského postoje. Překladatel doplnil text užitečným poznámkovým aparátem, osvětlujícím především zvláštnosti britského právního a státoprávního uspořádání.

Texty - léto až podzim 1984, nestránkováno. V oddílech Politika, Kultura, Ekonomika a Fejeton jsou statí: Jiří Hájek: Poznámky k míru v Evropě 1984; Jiří Dienstbier: Pax europeana; Hereticus (pseudonym): Úvahy o světě v Orwellově roce a některé problémy strategie; Václav Havel: Šest poznámek o kultuře; Vladimír Kadlec: Rok 1984 ekonomický; Jiří Rumpl: Ztráta jedné generace.

Pražské komunikace, Praha 1984, 78 stran. Sbomík literárních textů našich i zahraničních autorů. V domácí produkci převažují: básně; mezi překlady různé úvahy a eseje o umění, filosofii a teologii.

J. R. Korder: Hledání aktuálního pojetí dějin, Praha 1984, 278 stran. Přepis záznemu bytového semináře z let 1983-84, věnovaného problémům filosofie, dějin a politiky. Seminář měl 9 anonymních účastníků, zřejmě většinou filosofů. V osmi sezeních bylo podrobně referováno o příslušných koncepcích, E. Voegelina a J. Fatočky. Těžiště

záznamu však spočívá v obšírných diskuzích, namnoze přesahujících referované téma a dotýkajících se aktuálního stavu politky a politického vědomí, včetně např. poslání a působení Charty 77.

J. Vydřák, profesor v.v. z Třebíče napsal vzpomínku na paní Marii Jelinkovou z Tasova, která letos na jaře zemřela. Popisuje život této ženy, které spojila svá poslední léta s úsilím CH 77 o nápravu v oblasti lidských práv.

Václav Malý, katolický kněz bez státního souhlasu a jeden z předních aktivistů CH 77, napsal prof. Edwardu Schillebeeckovi z Katolické univerzity v Nijmegenu v Nizozemsku dopis o tom, jak čs. ofic. tisk zneužil účasti tohoto významného teologa na mírovém teologickém kolokviu v Praze v září t.r.. Dopis V. Malého zveřejnil v plném znění časopis Informace o církvi č.11/84.

Jiří Dienstbier poslal rakouské mládežnické orgaňizaci Junge Generation, která ho zvala na mezinárodní mírový seminář, obsáhlý dopis. Rozvíjí v něm svoji koncepci sjednocené Evropy, nezávislé na supervelmocech. Dienstbierovu pozici známe již z práce Pax europeana; tentokrát však tématiku zpracovává z hlediska európského mírového hnutí.

Jiří Stava (pseudonym): Jar. Seifert dostal Noblaovicenu, komentář 23.10.84

Ludvík Vaculík: Poznámky o hříchu (fejeton) září 1984

J. Kavan: Socialistická strategie pro celou Evropu (překlad novin. článku)

Jaroslav Mezník, brněnský historik a signatář CH 77 napsal 17.11.1984 kritický komentář k dokumentu CH 77 č.11/84 - Právo na dějiny. Vzhledem ke značnému rozsahu Mezníkovy práce ho z těchto důvodů nemůžeme zařadit do této čísla a zveřejňujeme ho v příloze:

Jaroslav Mezník:

Kritický komentář k dokumentu CH 77 č.11/84

Právo na dějiny

Dокумент Právo na dějiny se mi dostal do rukou poměrně pozdě, až v říjnu 1984. Text sám mě vyprovokoval k tomu, abych přispěl do diskuse o tomto dokumentu, která probíhá mezi signatáři Charty 77. Navazuji na příspěvek čtyř historiků (Miloše Hájka, Milana Stáhala, Jaroslava Opata a Hany Mejdrové), s nímž souhlasím. Jde mi především o kvalitu a věrohodnost dokumentu, zaměřuji se proto na ověření faktů, které uvádí. Proto také opomíjam začátek a závěr textu, který obsahuje většinou obecné úvahy a obecné studium. Cituji vždy větu (nebo více vět) a připojuji komentář. Z kapitolek Instituce a lidé vybírám jen některé úseky; kapitolu Pojetí dějin rozebirám celou s výjimkou posledních dvou odstavců, které tvoří závěr dokumentu.

Instituce

"V minulosti byly archivy vždy také vědeckými institucemi a jejich pracovníci aktivně vědecky pracovali. Tak tomu dnes již vůbec není. Pracovníci archivů fondy pouze spravují, vědecká práce se u nich nejen nepředpokládá, ale byla by čínský podezřelý."

Nepřesné. Archiváři fondy především zpracovávají. Řada archivářů nadále vědecky pracuje (důkazy o tom lze lehce opatřit načádnutím do historických sborníků a časopisů), někteří z nich ovšem spíše ve svém volném čase. Podmínky pro vědeckou práci jsou v různých archivech rozdílné, některí vedoucí aktuálně vědecké práci svých pedřízených nejdříveji.

"Základní ediční řady, zahájené namnoze ještě před vznikem samostatného čs. státu, přestaly po II. světové válce vůbec existovat neb zvolna zanikaly dodnes... Archív český, na němž by bylo možno pracovat neustále, zůstal netknutý, v řadě Codex diplomaticus & epistolaria regni Bohemiae, založené 1904 Gustavem Friedrichem, vyšlo po válce šest svazků, práce pouhých dvou bedatelů."

Nepřesné. Ediční práce je u nás skutečně podceňována a špatně organizována, ale to, co o ní piše dokument, je naprosto nezasvěcené. Archív český

byl v polovině 19. stol. významnou edicí, ale už koncem 19. stol. byla jeho oncepce zastaralá; to je důvod, proč přestal vycházet za I. republiky. Pokud jde o Codex: šest svazků vydaných do 60. let je velmi dobrá bilance (jen na okraji podotýkám, že v letech 1913-1942 nevyšel žádny!). Autor či autori dokumentu si mimořádně neuvědomují, o jak náročnou edici v tomto případě jde. Utrno ještě dodat, že uvedených 6 svazků nsvyddali dva, ale tři editori: J. Šebánek, S. Dukšková a Z. Kristen, kteří užil pozůstalosti G. Friedricha.

"Ještě horší je stav ediční činnosti na pro novější období. Jediným edičním podnikem je totiž i svazek dokumentů k poddanskému postavení r. 1775, vyšly k dvoustému výročí události."

Nepřesné. Roku 1975 vydala F. Gážová Nejstarší zpovědní prameny 1570-1660 v poslední době F. Matějka část moravského lánového rejstříku ze 17. století a A. Verbík vydal rodinnou kroniku moravských písmáků z 18.-19. století. Nemám přesný přehled - edic bude určitě více.

"Pro století 19. a 20. vědecké edice chybějí vůbec, nejsou ostatně k dispozici ani základní chrestomatie."

Nepřesné. Odkazují na příspěvek čtyřhistoriků.

"Naší hlavní vědeckou institucí v oboru historiografie je Historický ústav ČSAV, který má dnes asi 100 zaměstnanců."

Nepřavdivé. Jak už ukázali 4 historikové, žádný Historický ústav u nás existuje. Historický ústav SAV je na Slovensku, bývalý Historický ústav ČSAV byl v r. 1970 zrušen a na jeho místě je Ústav čs. a světových dějin. Pokud jde o počet zaměstnanců, je nutno uvést, že jde o celkový počet, tedy včetně pomocných sil a včetně zaměstnanců knihovny."

"Už na první pohled je patrná chromující neplodnost této instituce, nemožnost, aby se v jejích zdech zrodila nějaká závaznější histor. práce, která by zaujala naši veřejnost."

Nepřavdivé. Dostal jsem se do kuriózní situace dělat advokáta ústavu, z něhož jsem byl vyhozen. Ale to co jsem citoval, je skutečně nehajitelné. Dokument ostatně citovanou větou popírá sám sebe, protože jinde (právem) chválí jako "relativně dobré" první dva svazky Přehledu dějin Československa. Ale v ústavě vznikla řada dalších dobrých či dokonce velmi dobrých prací, zvláště od pracovníků, kteří se zabývají staršími obdobími našich dějin. A je i dost děl, která "zaujala naši veřejnost". Stačí citovat jména tří autorů: Třeštík, J. Spěváček, J. Janáček.

"Např. dějinami středověku se Historický ústav ČSAV nezabývá a bědání o této epoše se redukuje pouze na tzv. krizi feudalismu,"

Nepřavdivé. Tato věta vlastně obsahuje tři nepřavdy: 1. Histor. ústav neexistuje (o tom výše). 2. Tzv. krizí feudalismu se u nás - pokud vím - nikdo speciálně nezabývá, říkám sporného problému (kteří je ovšem sporný a různě interpretován i v oficiální historiografii) se ovšem dotýkají více či méně práce, které se zabývají 14. a počátkem 15. století. 3. Středověkými dějinami se v Ústavu čs. a světových dějin zabývají D. Třeštík, B. Krzemien-ska, J. Žemlička, Z. Boháč, J. Spěváček, J. Eršík, B. Kopičková, J. Polívka a částečně J. Janáček. Z toho první tři (a částečně i 4. a poslední) zpracovávají období do 13. století.

"Proto má oddělení starších českých dějin, které má pokryt české dějiny až do r. 1848, pouze 9 odborných zaměstnanců, zatímco oddělení dějin přírodních věd, které do Historického ústavu vlastně nepatří, jich má 14."

Velmi problematické. Nechápu, proč by do Ústavu čs. a svět. dějin nepatřilo oddělení přírodních věd, které vzniklo ještě v Histor. ústavu. Dnes je přece jasné, že rozvoj přírodních věd měl v histor. vývoji obrovský význam. A kde se má bádat o tomto oboru soustředovat? - Starším období je skutečně dnes v ŪČSSD dost zdecimované, ale k tomu, co říká dokument, je nutno dodat, že starším obdobím se zabývá ještě několik pracovníků, kteří jsou zařazeni do

jiných oddělení; odhaduji že se staršími dějinami zybývá tak čtvrtina všech odborných a vědeckých pracovníků ústavu.

"Téměř neexistují kontakty se západní historiografií, čs. historikové se zúčastňují sympoziov, kongresů, nepublikují - až na nepatrné výjimky - na Západě své člávky a knihy."

Neprvdivé. Čs. historikové (oficiální) byli na všech světových historických konferencích a zúčastnili se i dalších kongresů a sympoziov. Abych uvedl aspoň konkrétní údaj: kongres diplomatiků (prosím neplést si to s diplomací; diplomatrika je pomocná věda historická), který byl letos na jaře v Bavorsku, se zúčastnili 4 historikové z českých zemí. - Pokud si někdo myslí, že publikovat na Západě knižní historické dílo je snadné, je dosti naivní. (Kolik knih publikoval v cizině takový velikán naší historiografie jako byl Josef Pekař?). Přesto byly některé knihy našich autorů na Západě vydány, a to ne jen těch, kteří u nás nemohou neb nemohli publikovat (J. Macek, R. Kalivoda, pochopitelně F. Graus, který na Západě žije), ale také těch, kteří publikovat mohou, např. I. Hlaváček. Článků a studií bylo pochopitelně mnohem více.

L i d ē

"Máme sice několik odborně fundovaných historiků, ať již v HÚ nebo na filosofické fakultě UK, kteří jsou schopní napsat zajímavou práci...."

Snad nepravdivé. snad nepravdivé, snad špatně formulované - netroufám si zařadit. Tedy zejména: odborně fundovaných historiků máme pořád ještě hodně, většina z nich může i publikovat (co je to vlastně "několik"?); jen z historiků, kteří se zabývají staršími dějinami, bych mohl vypočítat snad i několik desítek, kteří dovedou napsat z odborného hlediska zajímavou práci (ale co je to vlastně "zajímavá práce"?). Za druhé: kdybychom brali větu jak je napsána v dokumentu zcela doslova, museli bychom ji pochopit tak, že jsou odborně fundovaní historikové jen v Praze a jen na Ustavu čs. a svět. dějin a na filosof. fakultě UK, což by byl ovšem kolosální ne smysl. Snad nejpřijatelnější je vysvětlení, že autor (autoři) vlastně nechtěli napsat "ať již", ale "například", ale pak je to zase špatně formulované.

"Zájem na skutečném rozvoji vědního oboru nemá nakonec téměř nikdo."

Neprvdivé. Kdyby nebyla spousta historiků, kteří mají svůj obor rádi, vy padalo by to s naší historiografií mnohem hůř. Čato jde při tom o lidi, kteří k vlastní práci vůbec nevede vědomí, že podle ní budou hodnoceni (protože u nás lidé nejsou hodnoceni podle kvality a kvantity práce, ktesu odvádějí), a kteří často navíc vykonají i kus organizační práce. Bez iniciativnosti a obětavosti takových lidí by nemohly vycházet pravidelné sborníky tak dobré úrovně jako jsou Folia historica Bohemica, Historická demografie, Husitský Tábor a další (příklady uvádím pouze z oblasti starších dějin). A to nemluvím o historičích, kteří nemohou publikovat a kteří vydávají sborníky samizdatové, pochopitelně většinou bez nejmenšího nároku na odměnu za organizační práci i dodané příspěvky.

P o j e t i d ě j i n

"Nenavazuje-li naše současní historiografie na řádnou tradici, nezamyšlili se nad velkými problémy českých dějin, jakto činily celé generace nejlepších historiků, není to pouze proto, že by pokládala dosavadní tradice za reakční a překonané a stavěla proti nim své pojetí. Současná historiografie totiž v podstatě nemá o čem přemýšlet."

Dokument se zde dotýká vážných problémů, s některými jeho soudy lze souhlasit, jiné však musí narazit na námitky. Týká se to již termínu "naše současná historiografie", na což upozornili již 4 historici. K naší současné historiografii totiž nepatří jen ti historikové, kteří mají v současné historické oficiální vědě nejsilnější mocenské pozice, ale spousta historiků dalších, včetně těch, kteří publikují jen v samizdatových sbornících, a všechny historiků žijících v emigraci a publikujících pouze v zahraničí (pochopitelně včetně autorů katolických). Mám ostatně pochybnosti o tom, zda

jakoli historiografie jako celek může navazovat na nějakou tradici, pokud se touto tradicí nemíní neustálé úsilí po získávání nových poznatků a rozhodnění o spřesnění našich vědomostí, spojené ovšem s navazováním na výsledky předchozích generací, což je vlastní každé vědě. Ale o to asi autorům dokumentu zde nejde (museli by ostatně přiznat, že značná část historiků u nás na tradici v tomto smyslu žádoucí), kapitola je nadepsána "pojetí dějin". V současné době ovšem u nás nejsou (ale spon na ofic. foru) možné diskuse mezi zastánci různých pojetí dějin, kteří jsou přitom nezbytnou součástí kulturního života kterékoliv společnosti - v tom má dokument pravdu. - Poslední citovaná věta obsahuje tvrzení nedůsně přehnane.

"Dostala se svým vnitřním rozpadem do slepé uličky: nemá dnes žádnou jednotnou koncepci, ať již národních nebo světových dějin....".

Bylo by vůbec žádoucí, aby nějaká historiografie měla jednotnou koncepci dějin? Ta současná ji má na papíře - už to je krunýrem, který tříší historiky.

"... žádná oficiální instituce dnes např. není schopna zpracovat synteticky nějaké historické období, ať již z 20. století nebo ze středověku."

Nepřesné. Znovu musím upozornit na Přehled dějin Československa. Jde pouze o přehled, který zahrnuje příliš široké období? Prosím, uvedu alespon dvě syntetické práce, které zpracovali ovšem jednotlivci, ne instituce (jak ostatně jinak): J. Janáček: České dějiny 1526-1547 (dvousvazkové, vycházejí teď v 2. vydání); J. Válka: Bělohorská doba (Česká společnost v 15.-18. století II.), Praha 1983.

"Jejím základním problémem je naprostá metodologická sterilita, která ji znemožňuje jakkoli se hnout z místa."

Týká se celé historiografie? Jak je možné, že přesto jen vycházejí skutečně dobré práce?

"Někdo by mohl namítat, jak je to možné, když se naše historiografie řídí marxistickou metodologií, přičemž marxismus sám je směrem výrazně historizujícím. Ano, i řada historiografických škol na Západě se přiznává k marxistické inspiraci a jsou to často školy vynikající. Naše historiografie však zřejmě pochopila marxismus jako cestu mimo dějiny, jako útek z dějin."

Na problematičnost tohoto soudu upozornili 4 historikové. Domnívám se, že je dokument špatně odhadl a vysvětlil situaci.

"Jestliže tvrdošíjně setrvává u představy "historie" jako neosobní ideje vybavené nějakými apriorními zákonitostmi a stále zavírá očí před významem kultury, náboženství a především svobodné lidské dějinné subjektivity, pak opravdu nikdy nemůže pochopit dějiny jinak něž jako snůšku špatných ilustrací takové představy (tretušování a falšování těchto špatných ilustrací se do celá samozřejmě stane jejím hlavním metodologickým principem).

Nepřesné. Výtky se jako celek sotva týkají všech historiků; pokud jde o starší dějiny, netýkají se většiny, zvláště pokud jde o roli kultury a náboženství.

"Dějiny bez člověka i bez Boha při rozeně nemohou mít žádný smysl - nesmíme se tedy divit, že tradiční spor o smysl českých dějin rovněž historiografii nic neříká."

Jednostranné. Výta vzbudila takový rozech, že o ní mohu říci jen stručně: v dokumentu Charty se objevit neměla; jako vyjádření jednotlivce nebo skupiny vejmě smýšlejících by ovšem být vyslovena mohla.

"Viděl-li např. Masaryk smysl českých dějin v humanismu a Pekař v náboženství, dnešní historici v Akademii vůbec nevědí, že by se na nějaký smysl dějin měli ptát."

Nepřesné. Doložil to již (i s citátem z Pekaře) příspěvek 4 historiků.

"Jak tedy vypadá pojetí českých dějin v současné historiografii? Jedním halvním prvků tohoto pojetí je antikřesťanský a anticírkevní postoje. Katolická církev, která měla v českých dějinách fundamentální význam až po novověk, t.j. po 18. století, je pro nynější českou historiografii jednoznačně a za všech okolností retardačním činitelem, vždy hrála potlačovatelskou roli, protože byla pouze švédským feudálem a ničím jiným."

Nepřesné. Znivu musím upozornit na nepřesné užívání termínu "české historiografie". Podle mého názoru je součástí české historiografie i Poncova kniha o sv. Janu Nepomuckém, která byla vydána (myslím) v Rímě. Ale i když emigrantskou a semizdatovou část české historiografie vyřadíme, jsou u nás vydané práce katolických autorů, které z anticírkevního postoje sotva lze podezírat (např. J. Kadlec a V. Medka). A i kdybychom nebrali v úvahu tuto tolerovanou církevní literaturu, jsou tvrzení dokumentu nesériezně přehnaná. Např. v pracích o raně středověkých Čechách, které uvedu ve svých dalších poznámkách, není církev ličena jako "jednoznačně a za všech okolností retardační činitel". A tvrzení, že církev byla "pouze velkým feudálem a ničím jiným" by sotva šlo o v nějaké solidní současně historické práci najít. Autoři dokumentu by se asi křádli zapotili, kdyby měli některé své tvrzení doložit!

"Do husitství naše historiografie nesleduje vývoj kultury, protože jejím hlavním nositelem byla církev, ale i vývoj sociálních vztahů a mentality, protože i ty církev, resp. křesťanství výrazně formovalo."

Nepřesné. Když jsem četl tuto větu, nevěřil jsem svým očím. Ale obyčejně nerozčiloval, uvedu raději nějaká fakta. Z první věnovaných výtvarnému umění uvedu alespoň dvě rozsáhlé knihy, kde je uvedena také další (bohatá) literatura: A. Merhautová - D. Třeštík: Románské umění v Čechách až na Moravě, Praha 1983; Umění doby posledních Přemyslovců (autorský kolektiv, editor J. Kuthan), Roztoky 1982. Prvá z obou knih obsahuje vynikající historické výklady, z nichž by se autoři dokumentu dovděčili mnohem i o sociálních vztazích a mentalitě. Z první o literatuře a dějinách myšlení upozorním alespoň na bohatou literaturu (částečně polemickou) o našich nejstarších legendách (O. Králík, Z. Fiala, D. Třeštík, J. Ludvíkovský - tento něstor českých medievistů vydal znovu Kristiánovu legendu - a další), na nová vydání překladů Kosmovy, Dalimilevy a Zbraslavské kroniky s bohatými poznámkami a vysvětleními a na výbornou knihu Antika a české dějiny. A te nenuvím ani o literatuře věnované Velké Moravě, ani o literatuře a kultuře doby Karlovy!

"Dějiny jsou stereotypně redukovány na základní fiktivní fakta z politických dějin a na vývoj ekonomiky, přičemž je jasné, že ani jedno ani druhé nelze bez náboženství a kultury pochopit."

Nepřesné. Nepravdivá je první polovina věty; o tom, jaká pozornost je dnes věnována kulturnímu vývoji, viz mou předechozí poznámku; sociálnímu vývoji byla také věnována značná pozornost. Ale domnívám se, že v současných pracích týkajících se předhusitského období, se přihlíží i k významu náboženství, jak to požaduje druhá část věty.

"Vždyť je známo, že středověký stát český vznikl v souvislosti s přijetím křesťanství, že řada světců uctívaných po celá staletí (sv. Václav, Vojtěch, Prokop, Jan Nepomucký) byla centry, okolo nichž se organizoval a rozvíjel národní život politický a kulturní."

Tvrzení první věty se uznává celkem všeobecně. Druhá část věty je problematičtější. O významu světců, zvláště pak sv. Václava v českých dějinách není pochyby. Ale lze skutečně říci, že byli neustále centry národního života? Pokládám to za přehnané. Zvláště je, že v řadě světců byl uveden i Jan Nepomucký. Pokud se věta zabývá předhusitským obdobím (jak by vyplývalo z kontextu), pak tam Jan Nepomucký nepatří, i když v této době žil (svatořežen byl v 18. stol., jak ukázal Josef Pekař, byl uctíván až v době předbělohorské, ale v úzkém okruhu pražské kapituly). Pokud se věta týká českých dějin až do 18. století, neměl být mezi světci uveden i Jan Hus, kterého v 15. a 16. stol. pokládala značná část našeho národa za svatého?

"Křesťanství a církev nás vždy spojovaly s dějinami Evropy. Současnou

historiografii však zajímá teprve tzv. první krize feudalismu - husitská revoluce."

Nepřavdivé. Uvedl jsem některé tituly knih, které se týkají dějin 10.-13. století. Uvedu ještě řadu badatelů, kteří v posledních letech publikovali (ležitější studie týkající se předhusitských českých dějin (jde pouze o historiky a navíc nej o ty, na které jsem si vzpomněl): D. Treštík, R. Nový, I. Hlaváček, J. Bistrický, S. Dušková, Z. Hledíková, F. Krzeminska, J. Žemlička, J. Janáček, Z. Boháč, J. Polívka, J. Spěváček, J. Válka, F. Hoffmenn a J. Kejř, F. Smahel, I. Raková, XXXXZIKK E. Zilinskij. Stačí že znova zdůraznuji: řada není zdaleka úplná a výběr je do značné míry náhodný. Termín "předhusitský" zde chápou v nejširším slova smyslu (tedy: české dějiny od počátku po husitskou revoluci).

"To je také první období, kdy se začíná věnovat pozornost duchovním a kulturním jevům."

Nepřavdivé. Doklady jsem ji uvedl.

"Ovšem v jaké podobě! Již od 50. let bylo vynaloženo úsilí najít v husitství něco, co v něm nikdy nebylo, což však vyhovovalo ideologickým schématům: prvky raného kapitalismu či projevy kulturotvorné energie národa, údajně český demokratismus atd."

Nepřavdivé. Dokument je fantastický: našel v nář historiografii něco, co tam skutečně nikdy nebylo. Myslím tím ty prvky raného kapitalismu v husitství. Marxističtí historikové z 50. let nazývali husitkou revoluci husitským revolučním hnutím právě proto, že tam ty prvky kapitalismu ani buržoazii nenalézali. Pak přišel v 60. letech R. Kalivoda s tím, že husitství přece jen byla raně buržoasní revoluce. Ale ani on neukázal němluvil o raném kapitalismu podle něho byla už sama zbožní výroba a peněžní směna prvkem podryvajícím feudální řád, k raně buržoasní revoluci ještě nemusela být buržoazie, stačilo měšťanstvo. - Pokud jde o husitství jako projev kulturotvorné energie, snad to někdy někdo řekl - přiznám se, že nevím - ale na marxistu to nevypadá. - Pokud jde o český demokratismus v husitství, to je myšlenka už 19. století, vlastně už F. Palackého.

"V pojetí husitství se koncentroványm způsobem projevují všechny iluze aomyly nař historiografie."

Nám nechat bez komentáře? Podle mého mínění se ve zmínkách dokumentu o husitství a předhusitské době koncentroványm způsobem projevují neznalosti jeho autorů o české historiografii.

"Dlším obdobím, kterému je věnována opět pozornost, je 16. a 17. stol., protože se zde odehrával západní určité části Čech a Moravy s Habsburky."

Dokument naznačuje, že česká historiografie věnuje menší pozornost dějinám mezi husitskou revolucí a nástupem Habsburků, což je do jisté míry pravda (i když některé studie se tohoto období také dotýkají). O tom, zda se některí historikové věnují 16. a 17. století, pročže v té době probíhal zápas stavů s Habsburky, netroufám si soudit. Spíš ale soudím, že Bílá hora byla natočením klíčovou událostí v našich dějinách, že historikové pocitovali a pocitují nutnost vysvětlit, proč k této katastrofální záležitosti českých dějin došlo. Kromě toho je 16. století zajímavé - budí řečeno zcela upřímně - zachovalo se z něho už mnohem větší množství pramenů než ze století předchozích a většina těchto pramenů je psána česky.

"Habsburkové jsou dalším strašidlem české historiografie. Vždy negativní, vždy reakční. V současné oficiální historiografii nemáme jedinou seštičinnou práci o této dynastii českých králů a jediné pravdivější zhodnocení jejich významu pro naše a evropské dějiny."

Na rozdíl od autorů dokumentu se domnívám, že v součané době převládá u historiků ve vztahu k jednotlivým habsburským panovníkům spíše klidný a věcný vztah (srov. např. J. Janáček v Českých dějinách 1526-1547). Nějakou souhrnnou vědeckou práci o Habsburcích sice nemáme (nicméně nedávno vyšla kniha J. Galandauera a jeho kolegy, na jehož jméno si nevzpomínám: Osud trůnu

nu habsburského, kteří líčila dějiny rodu od počátku a v partiích týkajících se starších období nebyla špatná, ale to nešlo o práci vědeckou (ale méně dojem, že se něco takového obecně ani příliš nepostrádá.) Histor. téma je totik, že se všechna (i přiobrovském množství historiků) dělat nedají. Pokud jde o zhodnocení významu Habsburků v českých dějinách, to bude vždy do značné míry záviset na pojetí těchto dějin. Určitá část historiků bude něco takého ostatně odmítat s odůvodněním, že lze hodnotit jednotlivé panovníky a působení dynastie v určitém období, ale hodnotit jako celek dlouhou řadu panovníků různých kvalit a různého zaměření, jakou tvoří Habsburkové a Habsburkové-Lotrinské v 16. až 20. století, je jako vědecký úkol nepřípustné. Někteří historikové se ostatně podivují i skutečnosti, že dokument mluví o Habsburech jako dynastií českých králů: tento titul sice měli a Ferdinand I. byl řádně českými stavy zvolen za českého krále, ale od r. 1526 jen jeden z nich sídlil v Praze a v 18. a 19. století se někteří nedali za české krále korunovat a ukazovali tím, že české země jsou pro nějen provácie jejich říše.

"Odtud také naprosté mlčení o české šlechtě a její dějinné úloze."

Nepřesné. Nelze mluvit o mlčení o české šlechtě. Neopak, v poslední době je mezi historiky zřejmý zvýšený zájem o studium české i moravské šlechty. Srov. k tomu Sborník Proměny feudální třídy v pozdním feudalismu, Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et historica 1976/1 a sborník Historická geografie 1979/18; další literaturu pravidelně zachycuje sborník Husitský Tábor, pokud jde o literaturu o 13.-15. století. O funkci šlechty se ovšem išlo jen v rámci prací týkajících se dílčích období.

"Konflikt s Habsburky a v 16. a 17. století je zpracován na rovině politických událostí a ekonomického vývoje; zcela však chybí analýza náboženských a národnostních poměrů. Zde vládnou dodnes neuvěřitelné mýty."

Nepřevdivé. Ať už jde o Janáčkovy České dějiny 1526-1547, Válku u Bělohoršskou dobu nebo koneckonců i o Přehled dějin Československa I/2 (nemluvě o řadě dalších prací), nelze říci, že by se náboženské a národnostní poměry přehlížely. O národnostním vývoji Čech a Moravy publikoval v 1. polovině 70. let jednu nebo dvě studie A. Mika. Pokud se dnes neobjevuje totikéž prací týkajících se náboženských poměrů jako dříve, je to zčásti způsobeno i tím, že se starší literatura značně zaměřovala na tučtu otázku a právě v zájmu komplexního pohledu bylo nutno studovat otázky jiné. Jaké mýty vládnou v naší historiografii o náboženských a národnostních poměrech v 16.-17. století, to by museli autoři dokumentu nejdříve ukázat.

"Třicetiletou válkou jakoby pro naši historiografii skončily české dějiny. O 18. a 19. století nemáme jedinou syntetickou práci, první knihy se objevují až o 19. století, přesněji řečeno o jeho 2. polovině. Jen o sociálních, kulturních a vědeckých poměrech této doby existuje několik poměrně zasvěcených prací."

Částečně nepřevdivé, částečně nepřesné - v každém případě poněkud zmatené. Třetí věta vyvraci prvek: jestliže vznikly zasvěcané práce, nelze říci, že pro naši historiografii skončily naše dějiny třicetiletou válkou. Jen v posledních letech vyšlo (kromě studií a článků) o tomto období několik knih: o Magnim, Balbínovi, Šporckovi, sborník o povstání z r. 1680 (Česká Lípa 1982) a již zmíněná práce J. Války Česká společnost v 15.-18. století III, Bělohorští doba (dovedeno až do r. 1680). Knih bylo nepochybně ještě více. Uvádím jen tituly, na které jsem si vzpomněl. Musím také dodat, že se tímto obdobím nezabývám. Posledně uvedená kniha - která ovšem vyšla pouze v podobě vysokoškolských skript - představuje požadovanou syntézu, zachycující ovšem zatím jen část pobělohorského období. Doufejme, že se dočkáme pokračování. O tom, že je má autor promyšlené, svědčí jeho vynikající syntetizující práce "Anýrismus a baroko v české kultuře 17. a první poloviny 18. století (Studia comeniana & historica 1978/19). Přehledný obraz lze získat ze starší práce A. Klimy (1961, dnes v mnohem překonané) a pochopitelně z Přehledu dějin Československa I/2.

"Bluh historiografie vůči dalším obdobím českých dějin nebudeme ani rozebírat, protože vznik I. republiky na tom není lépe než baroko a o odboji za

"I. světové války bylo v posledních desetiletích vymyšleno tolik legend, bezostyšně glorifikujících stoupence budoucímoci, a stejně bezostyšně difamující její odpůrce, přičemž ti přeživší prodláli několikeré přeřazení z jedné kategorie do druhé, že člověk žasne nad pestrosti a přizpůsobivou pohotovostí národní fantazie. Se seriozní historiografii to však opravdu málo společné."

Nové české dějiny jsou v dokumentu odbyty až příliš stručně a nediferencovaně. Celé 19. století autori dokumentu zcela přeskočili. Přitom na historiky, kteří se zabývají druhou polovinou tohoto století, se výrazně zesiluje politický a ideologický tlak, který jim u některých témat neumožňuje svobodně bádat a svobodně publikovat. Tento tlak pak nadále sílí na historiky zejména bývající se 20. stoletím. Proto se také domnívám, že vznik I. republiky je na tom mnohem hůř než baroko. Obrázek, který nám oficiální historiografie poskytuje o moderních českých dějinách, je nepochybně pokřivený. Přitom to však neznamená, že by všechno, co bylo publikováno o tomto období, bylo špatné.

Co říci na závěr? Raději nic, čtenář si užík udělá závěry sám. Za sebe mohu říci jen to, že jsem velmi smutný.

Nakonec se omlouvám za spoustu překlepů a stylistických přestupků ve svém komentáři: naprostou většinu jsem psal bez konceptu přímo do stroje.

17. listopadu 1984

Jaroslav Mezník